

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Συγγραφέας/είς

Κατζιάρα Δήμητρα

ΑΜ: 18014

Επιβλέπων/ουσα:

Κικίλια Κατερίνα

Αθήνα, 2021

UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL OF
ADMINISTRATIVE,
ECONOMICS AND SOCIAL
STUDIES
DEPARTMENT OF TOURISM ADMINISTRATION
TITLE OF POSTGRADUATE PROGRAM (MSc/MBA):
«INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP IN TOURISM»

Diploma Thesis

HIGHER TOURISM EDUCATION IN GREECE AND
REFORMS

Student name and surname:

Katziara Dimitra

Registration Number: 18014

Supervisor name and surname:

Kikilia Katerina

Athens, 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ»

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/a	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΙΚΙΛΙΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	DocuSigned by: 6D672A5EFED9423...
	ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	
	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Κατζιάρα Δήμητρα του Παύλου, με αριθμό μητρώου 18014 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» του Τμήματος «Διοίκησης Τουρισμού» της Σχολής «Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Σπουδών» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο/Η Δηλών/ούσα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

Μεταπτυχιακό Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού

«Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ**

Σπουδάστρια: Κατζιάρα Δήμητρα

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Κικίλια Κατερίνα

ΑΘΗΝΑ 2021

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ	8
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	8
1.1 Χαρακτηριστικά Ελληνικού Τουρισμού	8
1.2 Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	10
1.2.1 Σημαντικές εξελίξεις στην Τουριστική Εκπαίδευση	10
1.2.2 Προτάσεις για αναβάθμιση Τουριστικής Εκπαίδευσης	13
2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ	15
ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	15
2.1 Δευτεροβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση.....	16
2.1.1 Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) – Ειδικότητα «Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων»	17
2.1.2 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) – Ειδικότητα «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων»	20
2.2 Μεταδευτεροβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση	23
2.2.1 ΙΕΚ – Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης.....	23
2.2.2 Σχολές Ξεναγών.....	26
3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ	28
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	28
3.1 Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Τ.Ε.)	28
3.1.1 Κριτική ανάλυση – Σχολιασμός.....	36
3.2 Προπτυχιακές Σπουδές σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ)	37
3.2.1 Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού	38
3.2.2 Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Τουριστικών Σπουδών.....	40

3.2.3	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού	42
3.2.4	Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο – Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού	44
3.2.5	Πανεπιστήμιο Πατρών – Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού	45
3.2.6	Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Τουρισμού	47
3.2.7	Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας – Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού	49
3.2.8	Κριτική Ανάλυση – Σχολιασμοί	51
3.3	Μεταπτυχιακές Σπουδές σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ).....	54
3.3.1	Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών».....	57
3.3.2	Διεθνές Πανεπιστήμιο Της Ελλάδος – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»	59
3.3.3	Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – ΠΜΣ «Mcs in Hospitality and Tourism Management - (Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία)»	60
3.3.4	Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism)»	61
3.3.5	Πανεπιστήμιο Πειραιά – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού».....	62
3.3.6	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – ΠΜΣ «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό»	63
3.3.7	Πανεπιστήμιο Αιγαίου – ΠΜΣ «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας»	64
3.3.8	Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»	65
3.3.9	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – ΠΜΣ «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών».....	66
3.3.10	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη».....	67

3.3.11	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός»	68
3.3.12	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Διοίκηση Αθλητισμού, Αναψυχής και Αθλητικού Τουρισμού»	69
3.3.13	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – ΠΜΣ «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού»	70
3.3.14	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο – ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων»	71
4	ΚΕΦΑΛΑΙΟ	72
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	72
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
	Διαδικτυακοί Τόποι.....	75
	Νομοθεσία.....	77

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Τουριστική Εκπαίδευση έχει ιδιαίτερη σημασία για τη σωστή και επικερδή λειτουργία του τουριστικού κλάδου. Η Ελλάδα είναι μια χώρα που ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ της και δίνει βαρύτητα στην ανάπτυξη υποδομών για την ανάπτυξή του αλλά και για την τουριστική εκπαίδευση. Η παροχή Τουριστικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα γίνεται σε τρία επίπεδα σε δευτεροβάθμιο, μεταδευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο αλλά παρουσιάζει προβλήματα σήμερα με βασικότερο ότι δεν υπάρχει σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Επίσης, άλλο πρόβλημα είναι ότι στις δημόσιες σχολές που υπάρχουν, οι σχολές ΑΣΤΕ (Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης) παρουσιάζουν μαρασμό και σε αυτό τον τομέα παρέχονται σπουδές από ιδιωτικές σχολές.

Στην τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση η κατάργηση των ΤΕΙ (Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων) το 2018-2019 επέφερε σημαντικές αλλαγές στην Τουριστική Εκπαίδευση της Ελλάδας. Ακολούθησε η ίδρυση νέων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών τμημάτων Τουριστικών Σπουδών καθώς και η ανάγκη αναβάθμισης των ΑΣΤΕ. Σε αυτήν τη μελέτη εξετάζονται οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην Τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση και πραγματοποιείται κριτική ανάλυση των αλλαγών αυτών.

ABSTRACT

Tourism Education is of particular importance for the proper and profitable operation of the tourism industry. Greece is a country where tourism contributes significantly to its GDP and gives importance to the development of infrastructure for its development but also for tourism education. The provision of Tourism Education in Greece is done at three levels in secondary, post-secondary and tertiary, but it presents problems today, mainly that there is no connection between higher education and the labor market. Also, another problem is that in the existing public schools, the ASTE (Higher Schools of Tourism Education) schools are declining and in this field studies are provided by private schools.

In tertiary Tourism Education, the abolition of TEI (Technological Educational Institutions) in 2018-2019 brought significant changes in Tourism Education in Greece. This was followed by the establishment of new undergraduate and postgraduate departments of Tourism Studies as well as the need to upgrade ASTE. This study examines recent reforms in tertiary Tourism Education and critically analyzes these changes.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Τουρισμός αποτελεί παγκόσμια πολυδιάστατη οικονομική δραστηριότητα με την Ελλάδα να συμμετέχει ενεργά σε αυτήν καθώς αποτελεί έναν από τους κορυφαίους προορισμούς παγκοσμίως. Η φιλόξενη κουλτούρα, η ιστορία και τα πολυάριθμα πολιτιστικά αξιοθέατα, ο ήλιος και η θάλασσα, είναι μερικά από τα στοιχεία που διαμορφώνουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Ελλάδας και προσελκύουν εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο να την επισκεφτούν.

Το τουριστικό προϊόν για να παραμείνει ανταγωνιστικό είναι σημαντικό να ενισχύεται ποιοτικά και να προσαρμόζεται σύμφωνα με το αγοραστικό κοινό στο οποίο απευθύνεται. Η Τουριστική Εκπαίδευση έρχεται ακριβώς να διαμορφώσει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα μπορεί να ανταπεξέλθει στις νέες τάσεις της διεθνούς τουριστικής αγοράς, και να αναβαθμίσει το τουριστικό προϊόν, τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρονται.

Η συνεισφορά του Τουρισμού στην οικονομία της Ελλάδας είναι σημαντική καθώς συμβάλλει στην προώθηση αναπτυξιακών και επιχειρηματικών ευκαιριών ενώ παράλληλα ενισχύει την απασχόληση. Σύμφωνα με αποτελέσματα μελέτης του ΙΝΣΕΤΕ (Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων) το 2018, η συμμετοχή καταλυμάτων και εστίασης στην απασχόληση ανέβηκε συνολικά από 7,7% στο διάστημα Ιουλίου-Σεπτεμβρίου το 2009 σε 10,6% το 2018, ποσοστό ρεκόρ την τελευταία δεκαετία σε αντίθεση με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας. Ωστόσο, παρά τα θετικά στοιχεία που υπάρχουν για την απασχόληση στον Τουρισμό, σε άλλη έρευνα του ΙΝΣΕΤΕ, οι εργαζόμενοι στην εξυπηρέτηση των πελατών, στο μάρκετινγκ και στον επισιτισμό, δηλαδή σε τομείς που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αναφορικά με το τουριστικό προϊόν, έχουν πιο μεγάλη ανάγκη για περαιτέρω κατάρτιση. Για τον λόγο αυτό, προκύπτει η ανάγκη εκσυγχρονισμού της παρεχόμενης Τουριστικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων με στόχο την βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στον Τουρισμό.

Η Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα παρέχεται από διαφορετικούς φορείς του δημοσίου όπως το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Εργασίας, ενώ παράλληλα υπάρχει μεγάλος αριθμός ιδιωτικών τουριστικών

σχολών. Η δημόσια Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα διαμορφώνεται σε δευτεροβάθμια, μεταδευτεροβάθμια και τριτοβάθμια. Όσον αφορά την τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση, αυτή συνάντησε πολλές αλλαγές την τελευταία πενταετία με την κατάργηση των ΤΕΙ (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) το 2018-2019, με την ίδρυση νέων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών τμημάτων Τουριστικών Σπουδών με πολλά από αυτά να ξεκινούν την ακαδημαϊκή λειτουργία τους μόλις το 2020, καθώς και με το ζήτημα, που τέθηκε πρόσφατα, ανωτατοποίησης των ΑΣΤΕ (Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης) από «Ανώτερες» σε «Ανώτατες» σχολές. Αυτά τα νέα δεδομένα θέτουν την τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση σε ένα μεταβατικό στάδιο αλλαγών και μεταρρυθμίσεων, τα αποτελέσματα των οποίων θα γίνουν ορατά σε βάθος χρόνου.

Ο σκοπός αυτής της εμπειρικής μελέτης είναι να διερευνήσει τις μεταβολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον τουρισμό με την πάροδο του χρόνου και να καταλάβει εάν η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα βρίσκεται επί του παρόντος σε φάση ανάπτυξης ή υποβάθμισης.

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1 Χαρακτηριστικά Ελληνικού Τουρισμού

Ο Τουρισμός στην Ελλάδα συνιστά βασικό πυλώνα της οικονομίας της χώρας καθώς συμβάλλει θετικά στην αύξηση του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν), στις επενδύσεις στον Τουρισμό, στις οικονομίες των Περιφερειών της χώρας, στη διατήρηση ισορροπίας στο Εξωτερικό Ισοζύγιο Πληρωμών της χώρας (ισορροπία εθνικού εισοδήματος και εθνικής δαπάνης), και στην απασχόληση. Η Ελλάδα κατέχει παγκόσμια τουριστική δύναμη και ο Τουρισμός αποτελεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στρατηγικής σημασίας και παγκόσμιας εμβέλειας για τη χώρα.

Αναλυτικότερα, ο Τουρισμός στην Ελλάδα συμβάλλει επωφελώς στη διαμόρφωση του ΑΕΠ καθώς έπειτα από μελέτες, η τουριστική δραστηριότητα στην Ελλάδα επιφέρει θετικό ρυθμό ανάπτυξης στην οικονομία της χώρας. Συγκεκριμένα, σε έρευνα του Ινστιτούτου ΙΝΣΕΤΕ (Intelligence - Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων) το 2019 η αύξηση της άμεσης συνεισφοράς του τουρισμού στην οικονομία της χώρας εκτιμήθηκε σε + € 2.299 εκατ. (ή κατά 10,9% από το 2018), όταν η συνολική αύξηση του ΑΕΠ το 2019 ήταν + € 2.742 εκατ. (ή κατά 1,5% από το 2018). Η οικονομική συνεισφορά του Τουρισμού το 2019 αντιστοιχεί στο 12,5% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ αν συνυπολογιστεί και η έμμεση συνεισφορά του, αντιστοιχεί μεταξύ 27,5% έως 33,1%.

Εκτός από το ΑΕΠ, ο Τουρισμός στην Ελλάδα συμβάλλει θετικά στον συνολικό βαθμό απασχόλησης καθώς και στην επενδυτική δραστηριότητα. Από την ίδια έρευνα προέκυψε ότι η επενδυτική δραστηριότητα το 2019 έφτασε στα € 3,2 δισ., εκ των οποίων τα € 1,2 δισ. σε εγχώρια προστιθέμενη αξία, ενώ το σύνολο της απασχόλησης που δημιουργήσε ο τουρισμός κατά την αιχμή (Q3) του 2019 εκτιμάται σε 678 χιλιάδες εργαζόμενους ή το 17,1% της συνολικής απασχόλησης. Αν συνυπολογισθούν, με πολλαπλασιαστή αντίστοιχο του ΑΕΠ (2,2 ή 2,65), τότε η συνολική απασχόληση (άμεση και έμμεση) που δημιουργεί ο τουρισμός ανέρχεται

στο 37,6% έως 45,2% του συνόλου. Επιπλέον, η δραστηριότητα του Τουρισμού επιδρά σε πολλούς κλάδους της οικονομίας, όπως τις μεταφορές, τη διαμονή, την εστίαση, τη διασκέδαση, και την κατανάλωση σε καταστήματα. Έτσι ο Τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που αφορά πολλά και διάφορα μέρη του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού της χώρας (ΙΝΣΕΤΕ, 2020).

Σε έρευνα που διεξήγαγε το «Royal Elcano Institute» και η «Turespaña» (Ισπανικά Ιδρύματα Διεθνών Μελετών) της Ισπανίας, τον Σεπτέμβριο 2020 σε 29 χώρες και 33 αγορές εντός και εκτός της Ευρώπης, με συνολικό δείγμα 17.300 ατόμων εστιασμένο σε ταξιδιώτες και δυνητικούς ταξιδιώτες προς Ευρώπη, προέκυψε ότι η Ελλάδα:

- Κατατάσσεται στην 7η θέση επισκεψιμότητας παγκοσμίως, μετά από πολύ μεγάλες χώρες και οικονομικές δυνάμεις (Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ).
- Στις Ευρωπαϊκές Αγορές - επισκέπτες από ευρωπαϊκές χώρες - η Ελλάδα κατατάσσεται στην 6η θέση (μπροστά από τις ΗΠΑ).
- Η Ελλάδα βρίσκεται πρώτη στην προτίμηση των ερωτηθέντων από τις Ευρωπαϊκές Αγορές, με μικρή διαφορά από την Ιταλία, ενώ η Ισπανία έρχεται τρίτη.
- Στις Μη Ευρωπαϊκές Αγορές – επισκέπτες εκτός Ευρώπης- η Ελλάδα βρίσκεται στην 5η θέση (μετά από την Ισπανία, την Ιταλία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Συνολικά, οι 4 προτιμότεροι προορισμοί ήταν η Ιταλία, η Ισπανία, η Ελλάδα και η Γαλλία (ΙΝΣΕΤΕ, 2021).

Από την άλλη πλευρά, ο Τουρισμός στην Ελλάδα εκτός από θετικά χαρακτηριστικά, αντιμετωπίζει και κάποια προβλήματα τα οποία είναι αναγκαίο να επιλυθούν για την βελτιστοποίηση της ελληνικής τουριστικής δραστηριότητας. Η εποχικότητα είναι ένα ζήτημα που έχει προκύψει καθώς οι διακοπές για Ήλιο και Θάλασσα αποτελούν το βασικό τουριστικό προϊόν της χώρας με αποτέλεσμα η τουριστική δραστηριότητα να εντείνεται τους καλοκαιρινούς μήνες και να μειώνεται με μεγάλη διαφορά τους υπόλοιπους. Κατά συνέπεια, το φαινόμενο της εποχικότητας οδηγεί στην εποχική ανεργία και στις περιφερειακές ανισότητες

καθώς κάποιοι προορισμοί προτιμούνται περισσότερο σε σχέση με άλλους (Κραμποκούκης, Πολύζος, 2019).

Παράλληλα, έχουν δημιουργηθεί δύο πραγματικότητες ανάμεσα στην ανταγωνιστικότητα τόσο των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων όσο και των περιοχών. Από τη μία αυτή των περιοχών και των επιχειρήσεων που προωθούν και διαχειρίζονται το τουριστικό προϊόν, με ολοκληρωμένες διαδικασίες, επενδύσεις και εξειδίκευση, κι από την άλλη, αυτή των περιοχών με χαμηλή τουριστική περίοδο και χιλιάδες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες πασχίζουν με λιγοστά μέσα και σχεδόν καθόλου υποστήριξη να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό και στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της τουριστικής επιχειρηματικότητας της χώρας (ΙΝΣΕΤΕ, 2017).

Επιπλέον, ένα ακόμη ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις είναι αυτό της φορολογίας. Η φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα έχει αυξηθεί και είναι ουσιαστικά μεγαλύτερη με βάση την αγοραστική της δύναμη. Η φορολογική επιβάρυνση επηρεάζει σημαντικά το κόστος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων με συνακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις στη ζήτηση των υπηρεσιών, οδηγώντας τους υποψήφιους τουρίστες σε ανταγωνιστικότερους προορισμούς με χαμηλότερο φορολογικό βάρος. Παράλληλα, η έλλειψη σταθερού φορολογικού συστήματος αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για επενδυτικές δραστηριότητες καθώς η αβεβαιότητα σχετικά με τις φορολογικές υποχρεώσεις αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη της τουριστικής επιχειρηματικότητας (ΙΝΣΕΤΕ, 2020).

1.2 Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

1.2.1 Σημαντικές εξελίξεις στην Τουριστική Εκπαίδευση

Η Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα σήμερα παρέχεται από πολλούς φορείς του δημοσίου όπως το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Εργασίας. Από το 1937 με την ίδρυση των πρώτων Σχολών Τουριστικών Επαγγελματιών που εφάρμοσαν το Ευρωπαϊκό και Ελβετικό μοντέλο τουριστικών σπουδών υπό την αιγίδα του ΕΟΤ μέχρι σήμερα, η Τουριστική Εκπαίδευση στην

Ελλάδα έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές. Μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις και μεταρρυθμίσεις είναι οι εξής:

- Ο Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ), νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με έδρα την Αθήνα, το οποίο συνεστήθη με το Νόμο 3105/2003 (ΦΕΚ 29/Α/2003) και εποπτευόταν από τον Υπουργό Τουρισμού, καταργείται το 2013 με το Νόμο 4109/2013 Άρθρο 4. Οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων (ΑΣΤΕ), τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και οι Σχολές Ξεναγών αρμοδιότητας του ΟΤΕΚ υπάγονται πλέον στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Τουρισμού και αποτελούν εφεξής περιφερειακές υπηρεσίες του.
- Με τον Νόμο 3475/2006 (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006) με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων τα Δημόσια Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετατρέπονται από την έναρξη του σχολικού έτους 2006-2007 σε Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ).
- Το 2017 οι Σχολές Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού επαναλειτουργούν σύμφωνα με το ΦΕΚ 2532/Β/2017 «Τροποποίηση Κανονισμού Λειτουργίας των Σχολών Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού».
- Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) μετά από αποφάσεις του υπουργείου παιδείας με νόμους το 2018 και 2019 (Ν.4589, ΦΕΚ 13 Α'/29.01.2019) καταργήθηκαν και απορροφήθηκαν από πανεπιστημιακά ιδρύματα, δηλαδή έγιναν όλα Πανεπιστήμια, τροποποιώντας τα προγράμματα σπουδών τους με αντίστοιχα πανεπιστημιακά.

Το τουριστικό προϊόν ακολουθεί τις τάσεις κάθε εποχής, γεγονός που καθιστά αναγκαία την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό του τουριστικού κλάδου και την αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης σε χώρες όπως η Ελλάδα που δραστηριοποιείται έντονα στον Τουρισμό. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρουσίασε το 2020 το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων για «βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα» σύμφωνα με το οποίο η κατάρτιση των εργαζομένων στον Τουρισμό στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βρίσκεται στο

επίκεντρο της Ευρωπαϊκής πολιτικής με ποικίλες δράσεις ώστε όλοι, νέοι και μεγαλύτεροι, να αποκτήσουν δεξιότητες, που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να έχουν εργασία και να σταδιοδρομήσουν με επιτυχία σε μια ολοένα και πιο πράσινη και ψηφιακή οικονομία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Αυτό για την Ελλάδα σημαίνει την αναγκαιότητα αναβάθμισης της Τουριστικής Εκπαίδευσης και προσαρμογής αυτής στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Στην ειδησεογραφική πύλη Τουρισμού και Τουριστικής Οικονομίας «Tornos news» δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 2020 αφιέρωμα στην Τουριστική Εκπαίδευση όπου πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με τον υφυπουργό Τουρισμού Μάνο Κόνσολα, με τον πρόεδρο του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΞΕΕ) Αλέξανδρο Βασιλικό, με τον πρόεδρο της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων (ΠΟΞ) Γρηγόρη Τάσιο, με τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων (Federation of Hellenic Associations of Tourist and Travel Agencies FedHATTA) Λύσανδρο Τσιλίδη, με την πρόεδρο του Ελληνικού Συνδέσμου Συνεδρίων (Hellenic Association of Professional Congress Organizers HAPCO) Ειρήνη Τόλη, καθώς και δηλώσεις του προέδρου του Συλλόγου Διευθυντών Ξενοδοχείων Ρόδου Γιώργου Ματσίγκου.

Οι προτάσεις και οι δηλώσεις των περισσότερων ερωτηθέντων προέβλεπαν την ανάγκη για άμεση αναβάθμιση της Τουριστικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού όλων των ειδικοτήτων που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό κλάδο.

Αναλυτικότερα, ο Υφυπουργός Τουρισμού δήλωσε πως «*Η διαμόρφωση ενός νέου προτύπου τουριστικής ανάπτυξης, λιγότερου ευάλωτου και περισσότερο ανταγωνιστικού που θα δώσει έμφαση σε νέες μορφές τουρισμού, απαιτεί στελέχη με το ανάλογο εκπαιδευτικό υπόβαθρο.*». Ο πρόεδρος του ΞΕΕ, Αλέξανδρος Βασιλικός τόνισε ότι «*Πανεπιστήμια και ξενοδοχεία πρέπει να έρθουν πιο κοντά ώστε να βρεθεί κοινός βηματισμός και να έχουμε ένα υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό και οι νέοι μας να έχουν αληθινές προοπτικές καριέρας*». Ο πρόεδρος της ΠΟΞ, Γρηγόριος Τάσιος, εξέφρασε την ανάγκη της πιστοποίησης των προσόντων ως βασική προϋπόθεση για μια επιτυχημένη σταδιοδρομία των εργαζομένων στον τουρισμό και όπως δήλωσε συγκεκριμένα «*Το τρίπτυχο είναι: Εκπαίδευση,*

Εξειδίκευση, Πιστοποίηση. Μια καμαριέρα που θέλει να γίνει προϊσταμένη ορόφου πρέπει να έχει πιστοποιημένες γνώσεις. Το ίδιο και κάποιος για να γίνει σεφ.». Ο πρόεδρος της FedHATTA Λύσανδρος Τσιλίδης επισήμανε ότι «Η εκπαίδευση στην ψηφιακή τεχνολογία, η συνεχής ενημέρωση σχετικά με τις νέες τάσεις της αγοράς και η συνειδητοποιημένη σχέση με τους ταξιδιώτες όσον αφορά την ασφάλεια στα ταξίδια, είναι οι νέες ανάγκες στην κατάρτιση των εργαζομένων στα τουριστικά γραφεία.». Η πρόεδρος του HAPCO Ειρήνη Τόλη, προέκρινε τη δημιουργία Πανεπιστημιακής σχολής Τουρισμού, Ανώτατης Εκπαίδευσης, ώστε να γίνει η Ελλάδα κοιτίδα σπουδών για όλη την Ευρώπη και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει: «Χρειαζόμαστε σίγουρα μια Ανώτατη Σχολή, τριετούς ή τετραετούς φοίτησης, δεν έχει σημασία αν θα ανήκει στο Υπουργείο Τουρισμού ή στο Υπουργείο Παιδείας, με εισαγωγικές εξετάσεις-Πανελλήνιες, με βασική εκπαίδευση 1 ή 2 χρόνια και με υποχρεωτική την Αγγλική γλώσσα, ως βασικό μάθημα.». Ο πρόεδρος του Συλλόγου Διευθυντών Ξενοδοχείων Ρόδου Γιώργος Ματσίγκος, ανέφερε: «Η Ελλάδα θα έπρεπε να έχει τα περισσότερα πανεπιστήμια τουρισμού. Προσπαθούμε, εδώ και 30 χρόνια, να γίνει Ανωτάτη Σχολή η ΑΣΤΕ της Ρόδου και να ιδρυθούν και άλλες σχολές αλλά για μία σειρά λόγους και αντιπαραθέσεων των υπουργείων Παιδείας και Τουρισμού δεν έχει καταστεί εφικτό κάτι τέτοιο.», και συνεχίζει: «Τώρα γίνεται μια προσπάθεια, από το υπουργείο τουρισμού να αλλάξουν τα πράγματα με την λειτουργία του Επιστημονικού Συμβουλίου Διασφάλισης Ποιότητας της Τουριστικής Εκπαίδευσης στην οποία συμμετέχει και εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Διευθυντών Ξενοδοχείων. Οπότε υπάρχει ένα φως στο τούνελ.».

1.2.2 Προτάσεις για αναβάθμιση Τουριστικής Εκπαίδευσης

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) έχει θέσει το ζήτημα της αναβάθμισης του συστήματος της Τουριστικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης αφού επισημαίνει την ανάγκη για αποτελεσματική σύνδεση προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον τουριστικό τομέα. Ένα πιο εξειδικευμένο προσωπικό ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις της αγοράς στον τομέα του τουρισμού ο οποίος αναπτύσσεται συνεχώς και παράλληλα κάνουν την εμφάνισή τους νέα τουριστικά προϊόντα. Η ποιότητα του συστήματος Τουριστικής Εκπαίδευσης της χώρας μπορεί

να καθορίσει μαζί με τη αποτελεσματική σύζευξη προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον τουριστικό τομέα, τις προοπτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, και κατ' επέκταση της οικονομίας της χώρας (ΣΕΤΕ, 2019).

Οι βασικές θέσεις και προτάσεις του ΣΕΤΕ για την αναβάθμιση του Συστήματος Τουριστικής Εκπαίδευσης συνοψίζονται στα εξής:

- Δημιουργία ωφέλιμου πλαισίου συνεργασίας των πολιτικών ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού του τουριστικού τομέα (αρμόδια Υπουργεία, εκπαιδευτικοί φορείς, ΣΕΤΕ, κλαδικές ενώσεις) με στόχο τον σχεδιασμό στρατηγικών δράσεων και την αντιμετώπιση θεμάτων της Τουριστικής Εκπαίδευσης και Πολιτικής.
- Αναβάθμιση των υφιστάμενων προγραμμάτων τουριστικών σπουδών, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, με βάση τις ανάγκες και τις τάσεις της αγοράς.
- Εκσυγχρονισμός των γνώσεων και δεξιοτήτων του διδακτικού προσωπικού των τουριστικών σχολών.
- Εμπλουτισμός των προγραμμάτων σπουδών στην δευτεροβάθμια τεχνική εκπαίδευση, στην μεταδευτεροβάθμια δημόσια επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και στις αμιγώς τουριστικές σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την κάλυψη των αναγκών σε εξειδικευμένα & αναδυόμενα επαγγέλματα του τουριστικού κλάδου και των αυξανόμενων απαιτήσεων της αγοράς για κατάλληλο συνδυασμό δεξιοτήτων.
- Ενίσχυση του θεσμού της πρακτικής άσκησης στις τουριστικές σπουδές, τόσο σε ότι αφορά τον εκπαιδευτικό χρόνο που αφιερώνεται σε αυτή, όσο και σε σχέση με την ποιότητά της.
- Προσαρμογή των υφιστάμενων μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών για την κάλυψη των αναγκών του τουριστικού τομέα σε εξειδικευμένες γνώσεις.
- Ενίσχυση των ερευνητικών δραστηριοτήτων και επιχορήγηση διδακτορικών διατριβών και μεταδιδακτορικών ερευνών στο επιστημονικό πεδίο του τουρισμού.

- Ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μεταξύ τουριστικής αγοράς και φορέων εκπαίδευσης.
- Προώθηση της αξιοποίησης των δυνατοτήτων των ΤΠΕ (Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας) για την προσφορά ευέλικτων και σύγχρονων προγραμμάτων κατάρτισης στον τουριστικό κλάδο.
- Ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης & αξιολόγησης της ποιότητας, επάρκειας και καταλληλότητας των προγραμμάτων σπουδών, με βάση τις εκτιμήσεις των συλλογικών φορέων των εργοδοτών / επιχειρήσεων.
- Δημιουργία κοινών δικτύων κατάρτισης για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις για την κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών τους σε κλαδικό, και τοπικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικός είναι ο ρόλος της πολιτείας και των κλαδικών / συλλογικών ενώσεων, δεδομένου ότι οι μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν από μόνες τους τέτοιου είδους πρωτοβουλίες.
- Ενίσχυσης της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού των νέων (ΣΕΤΕ, 2019).

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η δημόσια Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα παρέχεται από το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Τουρισμού και το Υπουργείο Εργασίας. Η Τουριστική Εκπαίδευση ξεκινάει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) τα οποία ανήκουν στο Υπουργείο Παιδείας και στις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) οι οποίες ανήκουν στο Υπουργείο Εργασίας. Στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήκουν τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και οι Σχολές Ξεναγών που οργανώνονται και λειτουργούν υπό την αρμοδιότητα του Υπουργείου

Τουρισμού. Στην τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση ανήκουν τα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) της χώρας υπό την αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας καθώς και οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ) υπό το Υπουργείο Τουρισμού. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το πώς είναι οργανωμένη η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Πίνακας 1- Το σύστημα της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα

<i>Φορείς εκπαίδευσης</i>	Υπουργείο Παιδείας	Υπουργείο Τουρισμού	Υπουργείο Εργασίας
<i>Βαθμίδες Εκπαίδευσης</i>			
Δευτεροβάθμια	ΕΠΑΛ		ΕΠΑΣ
Μεταδευτεροβάθμια		ΙΕΚ, Σχολές Ξεναγών	
Τριτοβάθμια	ΑΕΙ	ΑΣΤΕ	

2.1 Δευτεροβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση

2.1.1 Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) – Ειδικότητα «Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων»

Τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) ανήκουν στην δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, και αποβλέπουν στο συνδυασμό της γενικής παιδείας με την τεχνική επαγγελματική γνώση. Ιδρύθηκαν με τον Νόμο 3475 το 2006 (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006). Τα προγράμματα διδασκαλίας των ΕΠΑΛ σε αντίθεση με τα Γενικά Λύκεια, εκτός από μαθήματα γενικής παιδείας περιλαμβάνουν και τεχνικά-επαγγελματικά μαθήματα και εργαστηριακές ασκήσεις. Το απολυτήριο του ΕΠΑΛ «Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου» είναι ισότιμο αυτού του Γενικού Λυκείου («επιπέδου 4»), ενώ ο απόφοιτος αποκτάει και «Πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου 4» (σύμφωνα με το εθνικό πλαίσιο προσόντων), όπως προβλέπεται στο Άρθρο 12 του Νόμο 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» (ΦΕΚ 193/2013 Α').

Οι μαθητές των ΕΠΑΛ μετά την αποφοίτηση τους μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, ή να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ή να εγγράφονται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και κατά προτεραιότητα σε τμήματα αντίστοιχης ή συναφούς ειδικότητας με την ειδικότητα του πτυχίου τους, ή να φοιτήσουν ένα επιπλέον έτος στο νέο θεσμό της «Τάξης Μαθητείας» και να αναβαθμίσουν το πτυχίο τους σε «επιπέδου 5» (Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης) κατόπιν εξετάσεων πιστοποίησης. Οι μαθητές των ΕΠΑΛ μπορούν να συμμετέχουν στις πανελλαδικές εξετάσεις και να υποβάλουν Μηχανογραφικό Δελτίο για εισαγωγή σε Σχολές, Τμήματα και Εισαγωγικές Κατευθύνσεις Τμημάτων των Πανεπιστημίων, στην ΑΣΠΑΙΤΕ (Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης), στις ΑΣΤΕ (Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης), καθώς και σε Σχολές, Τμήματα και Εισαγωγικές Κατευθύνσεις Τμημάτων των Πανεπιστημίων που είναι αντίστοιχα ή συναφή με τους Τομείς από τους οποίους αποφοιτούν, στις Ανώτερες Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών, στη Σχολή Αστυφυλάκων, στη Σχολή Πυροσβεστών, στη Σχολή Δοκίμων Λιμενοφυλάκων και στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων).

Στη Β' τάξη του ΕΠΑΛ οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν τον τομέα που τους ενδιαφέρει, ενώ στη Γ' τάξη επιλέγουν την ειδικότητα του τομέα που ακολουθούν. Κάθε ΕΠΑΛ ανάλογα με την εργαστηριακή υποδομή ή άλλες συνθήκες, διαθέτει επιμέρους τομείς και ειδικότητες. Οι τομείς των ΕΠΑΛ είναι οι εξής:

- Τομέας Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος
- Τομέας Διοίκησης και Οικονομίας
- Τομέας Δομικών Έργων, Δομημένου Περιβάλλοντος και Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού
- Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών
- Τομέας Ηλεκτρολογίας, Ηλεκτρονικής και Αυτοματισμού
- Τομέας Μηχανολογίας
- Τομέας Ναυτιλιακών Επαγγελματών
- Τομέας Πληροφορικής
- Τομέας Υγείας - Πρόνοιας – Ευεξίας

Στον τομέα «Διοίκησης και Οικονομίας» ανήκει η ειδικότητα «Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων». Τα μαθήματα που παρακολουθεί ο μαθητής αυτής της ειδικότητας στην Γ' τάξη σπουδών όπως προβλέπεται από το ΦΕΚ 1426/Β/26-4-2017 είναι:

- Αρχές Οικονομικής Θεωρίας
- Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης
- Οργάνωση και Λειτουργία Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Οργάνωση και Λειτουργία Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
- Γεωγραφία Τουρισμού
- Εφαρμογές στον Τουρισμό
- Αγγλικά Ειδικότητας
- Γαλλικά ή Γερμανικά ή Ισπανικά ή Ιταλικά

Οι τίτλοι σπουδών που αποκτάει ο απόφοιτος αυτής της ειδικότητας στο ΕΠΑΛ είναι 1. Πτυχίο "Υπαλλήλου Τουριστικών Επιχειρήσεων" και 2. Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου, όμοια και ισότιμα με το Γενικό Λύκειο. Ο απόφοιτος αυτής της ειδικότητας αποκτά γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορεί να απασχοληθεί κυρίως σε τουριστικά συγκροτήματα, ξενοδοχειακές μονάδες,

κάμπινγκ, κατασκηνώσεις, τουριστικά γραφεία. Με την ειδικότητα «Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων» ο απόφοιτος μπορεί να εργαστεί σε Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με αρμοδιότητες να:

- Βοηθά στο τμήμα υποδοχής του ξενοδοχείου κατά την άφιξη και αναχώρηση των πελατών.
- Καταγραφεί τα στοιχεία των πελατών στα κατάλληλα έντυπα του τμήματος υποδοχής.
- Ταξινομεί και αρχειοθετεί εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα.
- Διευκολύνει την επαφή ανάμεσα στα τμήματα του ξενοδοχείου.
- Ταξινομεί τα παραστατικά που εκδίδουν τα τμήματα εκμετάλλευσης του ξενοδοχείου και τα προωθεί στο τμήμα Λογαριασμών Πελατών.
- Διεκπεραιώνει εξωτερικές εργασίες.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τουριστικά αξιοθέατα της περιοχής που εργάζεται.
- Εξυπηρετεί τους πελάτες στα επισιτιστικά τμήματα του ξενοδοχείου, ως βοηθός του ειδικευμένου προσωπικού (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων).

Την εισαγωγή των υποψηφίων μαθητών ΕΠΑΛ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 και εφεξής, προβλέπουν οι τροποποιήσεις που δημοσιεύθηκαν στο ΦΕΚ 1106/τ.Β'/31.03.2020. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 1 προβλέπει τον καθορισμό των Σχολών, των Τμημάτων και των Εισαγωγικών Κατευθύνσεων Τμημάτων, των οποίων τα γνωστικά αντικείμενα είναι αντίστοιχα ή συναφή με τους τομείς των ΕΠΑΛ για πρόσβαση των αποφοίτων ΕΠΑΛ στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Όσοι μαθητές παίρνουν μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις διεκδικούν την εισαγωγή σε Σχολές Πανεπιστημίων συναφή με τους τομείς από τους οποίους αποφοιτούν, σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού αριθμού εισακτέων. Έτσι, οι απόφοιτοι του Τομέα «Διοίκησης και Οικονομίας» του ΕΠΑΛ, μπορούν μεταξύ άλλων να εισαχθούν σε όλα τα προπτυχιακά προγράμματα τουριστικών σπουδών όπως για παράδειγμα στο τμήμα «Διοίκησης Τουρισμού» του Πανεπιστημίου Αττικής ή στο τμήμα «Τουριστικών Σπουδών» του Πανεπιστημίου Πειραιά σε ποσοστό βέβαια μόνο δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού αριθμού

εισακτέων. Από την άλλη, όπως προβλέπεται στο ΦΕΚ, το ποσοστό εισαγωγής στις ΑΣΤΕ μαθητών ΕΠΑΛ του τομέα «Διοίκησης και Οικονομίας» ανεβαίνει στο είκοσι τοις εκατό (20%).

2.1.2 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) - Ειδικότητα «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων»

Οι Επαγγελματικές Σχολές ΕΠΑΣ ιδρύθηκαν με τον Νόμο 3475 ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006. Υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας και αποτελούν σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού). Οι ΕΠΑΣ είναι μέρος της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, διετούς φοίτησης και περιλαμβάνουν τις τάξεις Α΄ και Β΄, οι οποίες οργανώνονται σε τμήματα ειδικότητας. Στις σχολές αυτές οι μαθητές διδάσκονται αποκλειστικά μαθήματα ειδικότητας, και παράλληλα πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε εργασίες συναφείς προς την ειδικότητά τους. Οι μαθητές εντάσσονται σε πρόγραμμα Μαθητείας/Πρακτικής άσκησης και υπογράφεται Σύμβασης Μαθητείας. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές αμείβονται, ασφαρίζονται από τον εργοδότη τους και τυγχάνουν άλλων παροχών, όπως προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εργασίας οι υποψήφιοι μαθητές μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την εισαγωγή τους στις ΕΠΑΣ με την προϋπόθεση α) ηλικιακά να είναι 16 έως 23 χρονών, και β) να έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την Α΄ τάξη Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου. Στο Άρθρο 1, Κεφάλαιο 1, του ΦΕΚ 254/21.12.2020 τ. α΄, Νόμος 4763, «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.) – Σκοπός», οι Επαγγελματικές Σχολές ΕΠΑΣ Μαθητείας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) εντάσσονται στο επίπεδο τρία του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (Πλαίσιο), κατ' αντιστοιχία με εκείνα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων.

Ανάμεσα στις ειδικότητες των σχολών ΕΠΑΣ είναι και η ειδικότητα των «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων». Η συγκεκριμένη ειδικότητα παρέχεται στις ακόλουθες σχολές: ΕΠΑΣ Αιγάλεω, ΕΠΑΣ Ρόδου, ΕΠΑΣ Ηρακλείου Κρήτης, ΕΠΑΣ Χανίων, ΕΠΑΣ Ιωαννίνων, ΕΠΑΣ Κέρκυρας, ΕΠΑΣ Δράμας, ΕΠΑΣ Ξάνθης, ΕΠΑΣ Μεσολογγίου, ΕΠΑΣ Πύργου, ΕΠΑΣ Λακκιάς, ΕΠΑΣ Ωραιόκαστρου, ΕΠΑΣ

Πτολεμαΐδας, ΕΠΑΣ Ηρακλείου Αττικής. Σύμφωνα με την επίσημη σελίδα του ΟΑΕΔ, ο εργαζόμενος σε αυτή την ειδικότητα είναι ένας ειδικευμένος υπάλληλος, υπεύθυνος για τη διαχείριση τουριστικών και ξενοδοχειακών μονάδων. Ειδικότερα, δραστηριοποιείται:

- στη διαχείριση (παραγγελία, αποθήκευση, συντήρηση και διακίνηση) υλικών και ποτών των επισιτιστικών τμημάτων και μονάδων,
- στη διοίκηση δωματίων, ορόφων, τροφίμων και ποτών, συνεδριακών χώρων, καθώς και τμημάτων άθλησης και ψυχαγωγίας πελατών και
- στην εφαρμογή επιχειρησιακών και διεθνών ηλεκτρονικών ξενοδοχειακών προγραμμάτων διαχείρισης και λειτουργίας όλων των τμημάτων ενός ξενοδοχείου.

Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας οι πτυχιούχοι της ειδικότητας «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων» θα είναι σε θέση:

- να οργανώνουν και να λειτουργούν όλα τα τμήματα μιας σύγχρονης ξενοδοχειακής επιχείρησης
- να συμμετέχουν στην υποδοχή των πελατών στο ξενοδοχείο κατά την άφιξη και αναχώρησή τους
- να καταχωρίζουν τα στοιχεία των πελατών στα κατάλληλα έντυπα του τμήματος υποδοχής
- να ταξινομούν και να αρχειοθετούν εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα
- να διαχειρίζονται τη διαδικασία έκδοσης παραστατικών και προώθησης στο τμήμα Λογαριασμών Πελατών
- να συμμετέχουν σε εξωτερικές εργασίες της ξενοδοχειακής επιχείρησης
- να υιοθετούν την πολιτική προώθησης τουριστικών προϊόντων και περιοχών
- να συμμετέχουν στην εξυπηρέτηση των πελατών στα επισιτιστικά τμήματα του ξενοδοχείου

Ο τίτλος σπουδών της ειδικότητας «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων» προσφέρει δυνατότητα απασχόλησης :

- σε τουριστικά συγκροτήματα
- σε ξενοδοχειακές μονάδες
- σε επιβατικά πλοία
- σε κέντρα ψυχαγωγίας, οργανισμούς και υπηρεσίες σχετικές με τον τουρισμό, σε καζίνα, στον Ε.Ο.Τ.
- σε κάμπινγκ
- σε κατασκηνώσεις
- σε Τουριστικά Γραφεία
- σε Ατομική Επιχείρηση

Το πρόγραμμα σπουδών για την ειδικότητα «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων» περιέχει τα εξής μαθήματα:

1. Αρχές Οικονομίας
2. Αρχές Λογιστικής
3. Εργασιακές Σχέσεις – Εργατική Νομοθεσία
4. Ελληνική Τουριστική Γεωγραφία
5. Ασφάλεια – Υγιεινή
6. Χρήση Η/Υ
7. Υπηρεσία Υποδοχής
8. Υπηρεσία Ορόφου – Οροφοκομία
9. Οργάνωση και Λειτουργία Εστιατορίου
10. Εμπορευματογνωσία – Προμήθειες
11. Αγγλική Ορολογία Ειδικότητας
12. Γερμανική Ορολογία Ειδικότητας
13. Παγκόσμια Τουριστική Γεωγραφία
14. Οργάνωση και Λειτουργία Τουριστικών Γραφείων
15. Διαχειριστική Λογιστική Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Επιχειρήσεων
16. Τήρηση Λογαριασμών Πελατών
17. Σύνθεση Μενού
18. Κοστολόγηση Ξενοδοχειακών Υπηρεσιών και Τροφίμων – Ποτών με Η/Υ
19. Οργάνωση και Λειτουργία Μπαρ – Ποτά και Οινολογία

20. Μάρκετινγκ Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων – Πωλήσεις – Δημόσιες Σχέσεις

21. Καινοτομία Επιχειρηματικότητα

Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΣ έχουν δικαίωμα να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, να εγγράφονται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), ή και να εγγραφούν στην Β' τάξη Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑΛ).

2.2 Μεταδευτεροβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση

2.2.1 ΙΕΚ – Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) σύμφωνα με τον Νόμο 4186 ΦΕΚ 193/Α/17.09.2013 αποτελούν «φορέα παροχής υπηρεσιών μη τυπικής εκπαίδευσης, δηλαδή εκπαίδευσης που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο.».

Τα ΙΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού παρέχουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση σε απόφοιτους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γ.Ε.Λ. και ΕΠΑ.Λ.), καθώς και των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ.), Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.), ή ανώτατης εκπαίδευσης, σε ειδικότητες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον νόμο 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» (Α' 193) του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εισαγωγής σπουδαστών στα ΙΕΚ, ορίζονται στην «Προκήρυξη εισαγωγής καταρτιζόμενων» που δημοσιεύεται κατά τους θερινούς μήνες κάθε έτους και αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Τουρισμού.

Η φοίτηση στα ΙΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού παρέχεται δωρεάν και είναι υποχρεωτική. Διαρκεί πέντε συνολικά εξάμηνα και επιμερίζεται σε τέσσερα εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, συνολικής διάρκειας έως 1.200 ώρες ανά ειδικότητα και σε ένα εξάμηνο Πρακτικής Άσκησης συνολικής διάρκειας

960 ωρών. Το πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης πραγματοποιείται σε τουριστικές επιχειρήσεις όπως ξενοδοχεία, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, τουριστικά γραφεία και εργαστήρια ζαχαροπλαστικής. Το πρόγραμμα σπουδών οδηγεί σε απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Οι απόφοιτοι αποκτούν Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 5 σύμφωνα με το άρθρο 25 του Νόμου 4186/2013 (Α' 193).

Οι ειδικότητες των ΙΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού είναι οι εξής:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής
- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού
- Στέλεχος Λουτροθεραπείας/ Θαλασσοθεραπείας –SPA

Τα οκτώ ΙΕΚ Τουρισμού που λειτουργούν είναι στην Ανάβυσσο (Αττικής), στο Κοκκίни Χάνι (Κρήτης), στη Ρόδο, στην Περαία (Θεσσαλονίκης), στο Άργος, στο Γαλαξίδι, στην Αλεξανδρούπολη και στην Κέρκυρα. Τα ΙΕΚ που λειτουργούν αντίστοιχα στις παραπάνω πόλεις παρέχουν κατάρτιση στις εξής ειδικότητες:

Ανάβυσσος Αττικής:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης - Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής
- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού

Κοκκίни Χάνι Ηρακλείου Κρήτης:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός - Ζαχαροπλαστικής

Ρόδος:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής
- Στέλεχος Λουτροθεραπείας/ Θαλασσοθεραπείας -SPA

Περαία Θερμαϊκού Θεσσαλονίκη:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής
- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού

Άργος Πελοπόννησος:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού

Γαλαξίδι:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)

Αλεξανδρούπολη:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)

Κέρκυρα:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής - Υπηρεσία ορόφων - Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (chef)
- Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής (Υπουργείο Τουρισμού).

2.2.2 Σχολές Ξεναγών

Οι Σχολές Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού αποτελούν μεταδευτεροβάθμιες επαγγελματικές σχολές διάρκειας δύο εκπαιδευτικών ετών. Λειτουργούν σύμφωνα με το ΦΕΚ 2532/Β/2017 «Τροποποίηση Κανονισμού Λειτουργίας των Σχολών Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού». Στις Σχολές Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού γίνονται δεκτοί μετά από επιλογή: α. Έλληνες υπήκοοι ή υπήκοοι κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β. Αλλοδαποί υπήκοοι κρατών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον διαμένουν νομίμως στη χώρα και πληρούν τους όρους της προκήρυξης. Τόσο οι υποψήφιοι υπήκοοι κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός Ελλάδας όσο και οι υποψήφιοι υπήκοοι κρατών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά την ελληνική γλώσσα και να είναι κάτοχοι πιστοποιητικού γλωσσομάθειας της ελληνικής γλώσσας επιπέδου Γ1/С1. Οι θέσεις για εισαγωγή σπουδαστών, καλύπτονται σε ποσοστό 70% από αποφοίτους Γενικού ή Επαγγελματικού Λυκείου και σε ποσοστό 30% από πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όλοι οι υποψήφιοι, ανεξαρτήτως του τίτλου σπουδών που κατέχουν, πρέπει να έχουν πιστοποιημένη άριστη γνώση επιπέδου Γ2/С2, τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας. Η εισαγωγή υποψηφίων στις Σχολές Ξεναγών γίνεται κατόπιν μοριοδότησης των προσόντων των υποψηφίων ανά κατηγορία εκπαίδευσης. Μερικά από τα κριτήρια μοριοδότησης είναι ο βαθμός απολυτηρίου ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ, ο βαθμός πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η γνώση ξένων γλωσσών, ο μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών. Η ημερομηνία έναρξης και λήξης του εκπαιδευτικού έτους ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Τουρισμού. Η φοίτηση στη Σχολή Ξεναγών είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεάν. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει α) θεωρητική διδασκαλία και τις επισκέψεις στα μουσεία, μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους της έδρας της Σχολής, β) εκπαιδευτικές εκδρομές, γ) εργασίες-ξεναγήσεις, δ) γραπτές εξετάσεις ε) προφορικές διπλωματικές εξετάσεις.

Οι Σχολές Ξεναγών έκλεισαν το 2010 με την προοπτική να αναβαθμιστεί το επάγγελμα του ξεναγού, το οποίο ως τότε δεχόταν σε ποσοστό 70% απόφοιτους Λυκείου. Στο πλαίσιο αυτό θεσμοθετήθηκαν δια νόμου το 2012 ειδικά δίμηνα

ταχύρρυθμα σεμινάρια, με ευθύνη επίσης του υπουργείου Τουρισμού και με φορείς υλοποίησης αρκετά ΑΕΙ της χώρας. Τα δίμηνα σεμινάρια απευθύνονταν σε απόφοιτους ΑΕΙ με συναφείς ειδικότητες (Ιστορία, Αρχαιολογία, Ιστορία Τέχνης, Πολιτισμική Διαχείριση, Εθνογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία κτλ.). *«Τα σεμινάρια αυτά λειτούργησαν άψογα επί τέσσερα χρόνια (2013-2016) και μάλιστα γίνονταν επί πληρωμή εκ μέρους των εκπαιδευόμενων, δηλαδή αδαπάνως για το Δημόσιο. Η νομοθεσία για αυτά τα σεμινάρια παραμένει ισχύουσα μεν ανενεργή δε κατά τα τελευταία χρόνια, παρόλο που είχε μεγάλη ζήτηση και έβγαλε δεκάδες πιστοποιημένους αρχαιολόγους, ιστορικούς, λαογράφους κτλ. ξεναγούς που κατορθώνουν να βιοπορίζονται αξιοπρεπώς.»*, αναφέρει η Ευριδίκη Κεφαλίδου επίκουρος καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Voria.gr, 2020).

Ωστόσο, από το 2017 επαναλειτουργεί και πάλι η Σχολή Ξεναγών στην Αθήνα μετά από επτά χρόνια αδράνειας καθώς η κυβέρνηση με το ΦΕΚ 2532/Β/2017 ολοκλήρωσε το έργο της διαμόρφωσης του κανονισμού λειτουργίας που θα διέπει τις Σχολές Ξεναγών από τη Γνωμοδοτική Επιστημονική Επιτροπή που είχε συσταθεί ειδικά για τον σκοπό αυτό. Επίσης, το 2019 με προκήρυξη του Υφυπουργού Μάνου Κόνσολα επαναλειτουργήσε η Σχολή Ξεναγών στη Θεσσαλονίκη μετά από δέκα χρόνια αδράνειας (Φοιτητικά Νέα, 2019). Ακόμη, το 2020 ιδρύθηκαν τρεις νέες Σχολές Ξεναγών σε Κρήτη, Κέρκυρα και Ρόδο με Υφυπουργό Τουρισμού τον Μάνο Κόνσολα (Δημοκρατική, 2020).

Το ζήτημα που προκύπτει όσον αφορά τις Σχολές Ξεναγών είναι πως φαίνεται ως ένα κλειστό επάγγελμα στην Ελλάδα, καθώς οι απόφοιτοι σχολών αρχαιογνωστικών και ανθρωπιστικών σπουδών, έχουν αποκλειστεί από τη δυνατότητα άσκησής του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η επίκουρος καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Ευριδίκη Κεφαλίδου: *«Στις πέντε συνολικά σχολές ξεναγών εισέρχονται 40 άτομα κάθε χρόνο, ενώ προσλαμβάνονται με οκτάμηνες συμβάσεις δεκάδες άτομα διδακτικού, τεχνικού, διοικητικού, και άλλου προσωπικού. Έτσι, για παράδειγμα, ένας διδάκτορας αρχαιολογίας μπορεί να διδάξει στις σχολές ξεναγών, αλλά δεν μπορεί να ξεναγήσει ο ίδιος.»*. Από το 2019, εκατοντάδες απόφοιτοι συντονίστηκαν

και δημιούργησαν μια ομάδα για να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους στην εργασία ως ξεναγοί και να αρχίσουν τα ταχύρρυθμα σεμινάρια που προβλέπει ο νόμος, και πληρώνουν οι ίδιοι, και εφόσον τα ολοκληρώσουν με επιτυχία να βγουν στην ελεύθερη αγορά (Voria.gr, 2020).

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

3.1 Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Τ.Ε.)

Οι Α.Σ.Τ.Ε. (Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης) που λειτουργούν σήμερα είναι στη Ρόδο (Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.) και στον Άγιο Νικόλαο στην Κρήτη (Α.Σ.Τ.Ε.Κ.) και υπάγονται στο Υπουργείο Τουρισμού. Στις σχολές αυτές φοιτούν όσοι έχουν αποφοιτήσει από το Λύκειο και εισέρχονται σε αυτές με τις Πανελλήνιες εξετάσεις, ενώ ο αριθμός των εισακτέων κάθε χρόνο φτάνει τους 120.

Πρώτη ιδρύθηκε η Α.Σ.Τ.Ε.Ρ. το 1956 και ήταν η πρώτη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ενώ η Α.Σ.Τ.Ε.Κ. ιδρύθηκε 30 χρόνια αργότερα το 1995. Η Α.Σ.Τ.Ε.Ρ. από το 1956 λειτουργεί στη πραγματικότητα ως μια αμιγώς ξενοδοχειακή Σχολή στα πρότυπα της αντίστοιχης ξενοδοχειακής Σχολής της Λωζάνης. Στην ουσία ήρθε να καλύψει τις πρώτες ανάγκες για στελέχωση των ξενοδοχειακών μονάδων που βρίσκονταν στα πρώιμα στάδια ανάπτυξης την εποχή εκείνη και πράγματι οι απόφοιτοι των σχολών αυτών συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη της ξενοδοχειακής βιομηχανίας στα μέσα της δεκαετίας του '60 (Λακασας, Τρύφωνα, 2018). Σήμερα, πολλοί απόφοιτοι των Σχολών αυτών στελεχώνουν τμήματα τουριστικής κατεύθυνσης των ΕΠΑΛ, των Ι.Ε.Κ., ενώ αρκετοί

από αυτούς έχουν καταλάβει θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού σε ελληνικά και διεθνή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Λακασας, Τρύφωνα, 2018).

Οι ΑΣΤΕ ανήκουν στο επίπεδο 5 (*Επίπεδο 5: Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 4 ΕΠΑΛ ή Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 4 ΙΕΚ ή Δίπλωμα – Πτυχίο Ανωτέρας Σχολής*) του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Οι σπουδαστές των ΑΣΤΕ οι οποίοι εισάγονται στις σχολές μέσω πανελλαδικών εξετάσεων, έχουν τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα με τους αποφοίτους των πρώην ΑΤΕΙ και διορίζονται στο δημόσιο σύμφωνα με το άρθρο 53 του ν. 3105/2003 σε θέσεις ΤΕ (Τεχνολογικής) κατηγορίας. Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων είναι τα ίδια με αυτά που καθορίζονται στο προεδρικό διάταγμα 356/1989 για τους αποφοίτους των πρώην ΑΤΕΙ του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας. Συγκεκριμένα, όπως προβλέπει το προεδρικό διάταγμα, τα αντικείμενα και οι δραστηριότητες στα πλαίσια της άσκησης του επαγγέλματος είναι τα εξής:

1. Τροφοδοσία ξενοδοχείων και γενικότερα επισιτιστικών μονάδων.
2. Προμήθεια τροφίμων, ποτών και εξοπλισμού.
3. Προγραμματισμό επιχειρηματικής δραστηριότητας τουριστικών επιχειρήσεων.
4. Χρηματοδότηση τουριστικών επιχειρήσεων.
5. Τήρηση Λογαριασμών πελατών (Main Courante).
6. Εποπτεία οροφών.
7. Άσκηση εποπτείας και διοίκησης στο προσωπικό των τουριστικών επιχειρήσεων.
8. Έρευνα αγοράς πωλήσεων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.
9. Διαχείριση επισιτιστικών επιχειρήσεων (εστιατόρια, καφετέριες, κ.λπ.) μπαρ, κέντρων διασκέδασης και κυλικείων σε τουριστικούς χώρους που ανήκουν στην κατηγορία Πολυτελείας και Α'
10. Κατάρτιση προϋπολογισμού εσόδων – εξόδων.
11. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν τις πιο πάνω αναφερόμενες δραστηριότητες και όταν αυτές αφορούν σε ξενοδοχειακά επισιτιστικά, κ.λπ. τμήματα επιβατικών πλοίων κρουαζιερόπλοιων.

12. Παροχή Τουριστικών πληροφοριών.
13. Έκδοση εισιτηρίων.
14. Σχεδιασμός και σύνθεση τουριστικού πακέτου.
15. Σχεδιασμός και εκτέλεση ταξιδιού.
16. Προγραμματισμός και εκτέλεση μαζικής διακίνησης ατόμων.
17. Καθοδήγηση ταξιδιωτικών ομάδων (Tour Leaders).
18. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν τις δραστηριότητες των παραγράφων 12, 13, 14, 15, 16 και 17 του παρόντος άρθρου και όταν αυτές αφορούν σε τουριστικά, ταξιδιωτικά κ.λπ. τμήματα αεροπορικών ναυτιλιακών, σιδηροδρομικών εταιριών τραπεζών κ.λπ.
19. Άσκηση επαγγέλματος υπεύθυνου διευθυντή ξενοδοχειακών γραφείων.
20. Άσκηση επαγγέλματος υπεύθυνου διευθυντή ταξιδιωτικών γραφείων.
21. Παροχή υπηρεσιών στη Δ/ση Επιθεώρησης του Ε.Ο.Τ. και άλλες διοικητικές και επιτελικές διευθύνσεις του.
22. Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας για την ίδρυση - επέκταση τουριστικών επιχειρήσεων.
 - Οι παραπάνω πτυχιούχοι καλύπτουν όλο το φάσμα της Διοικητικής ιεραρχίας της σχετικής με τους τομείς της ειδικότητάς του.
 - Οι πτυχιούχοι απασχολούνται στην εκπαίδευση, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.
 - Μπορούν να απασχοληθούν σε έρευνα θεμάτων της ειδικότητάς τους.
 - Οι πτυχιούχοι ασκούν το επάγγελμα, είτε ως στελέχη μονάδων είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, στο πλαίσιο των παραπάνω επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι ΑΣΤΕ είναι ότι αναγνωρίζονται ως Ανώτερη και όχι ως Ανώτατη Εκπαίδευση, ανήκουν στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων συνεπώς οι φοιτητές στερούνται του δικαιώματος για συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο αλλά και βασικών φοιτητικών δικαιωμάτων σε μειωμένο (φοιτητικό) εισιτήριο, μειωμένο κόστος μετακινήσεων, σίτισης και στέγασης. Χαρακτηριστική είναι η ένδειξη διαμαρτυρίας που έλαβε μέρος από τους σπουδαστές της ΑΣΤΕΡ με την αποχή τους από την πρακτική άσκηση

το καλοκαίρι του 2020. Με επιστολή διαμαρτυρίας του Συλλόγου Σπουδαστών ΑΣΤΕ η οποία στάλθηκε στα «Φοιτητικά Νέα» από τον πρόεδρο του Δ.Σ. σπουδαστών ΑΣΤΕΡ Στέλιο Ποζατζίδη, οι σπουδαστές αιτούνται την μέριμνα για τα θέματα της Φοιτητικής Εστίας (στέγασης), Φοιτητικής Λέσχης (σίτισης), Φοιτητικής Ταυτότητας (πάσο), Δυνατότητας για Μεταπτυχιακό στην Ελλάδα, Προγραμμάτων Erasmus (Φοιτητικά Νέα, 2020).

Το 2019, με υφυπουργό Τουρισμού τον Μάνο Κόνσολα, τέθηκε το ζήτημα της ακαδημαϊκής ισοτίμησης των υφιστάμενων Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου και Κρήτης με τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας και της ένταξης του πτυχίου τους στο επίπεδο 6 [*Επίπεδο 6: (γνωστό ως Bachelor's Degree) Πτυχίο ΑΕΙ ή Πτυχίο ΤΕΙ ή Πτυχίο Ανώτατης Εκπαίδευσης*] του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Ακόμη, έγινε το πρώτο βήμα για την έκδοση φοιτητικής ταυτότητας και φοιτητικού πάσο στους σπουδαστές των ΑΣΤΕ με υπουργική απόφαση και όπως δήλωσε ο υφυπουργός Μάνος Κόνσολας «...είναι μόνο η αρχή για μια συνολική αναβάθμιση των ΑΣΤΕ με νέες ειδικότητες, σύγχρονα προγράμματα σπουδών και υψηλή εξειδίκευση.».

Το 2020, εγκρίθηκε νέο πρόγραμμα σπουδών ομόφωνα από το επιστημονικό συμβούλιο Διασφάλισης της Ποιότητας στην Τουριστική Εκπαίδευση και εισήχθησαν 28 επιστημονικά νέα πεδία στον τουρισμό, όπως η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, η Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία στον Τουρισμό, η Οργανωσιακή Ψυχολογία, οι ξένες γλώσσες, το Μάρκετινγκ των Τουριστικών Προορισμών κ.ά. (Υπουργείο Τουρισμού, 2021). Επίσης, η αναμόρφωση του προγράμματος προβλέπει να υπάρχει αμειβόμενη πρακτική άσκηση των φοιτητών για τρεις μήνες για τα τρία πρώτα έτη σπουδών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ στο τέταρτο έτος συγγράφεται η διπλωματική εργασία. Στους σπουδαστές θα παρέχεται δωρεάν φοίτηση, και δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών στο εξωτερικό.

Με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 5824/Β/30.12.2020) λήφθηκαν αποφάσεις για την επέκταση του προγράμματος σπουδών των Α.Σ.Τ.Ε. σε οχτώ εξάμηνα, για να εκσυγχρονιστεί το πρόγραμμα των σπουδών τους με βάση τις αλλαγές που συμβαίνουν στον τουρισμό διεθνώς και τις ανάγκες που έχει η τουριστική αγορά. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει τρεις τομείς: **Α.** Τομέας

Γενικής και Ειδικής Υποδομής, Β. Τομέας Επιστημονικού Τουρισμού, Γ. Τομέας Ξενοδοχειακής Τεχνικής και Διοίκησης. Η φοίτηση διαρκεί οχτώ εξάμηνα. Κάθε εκπαιδευτικό έτος περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών.

Α) Τον **Θεωρητικό**, που αρχίζει τον μήνα Οκτώβριο κάθε εκπαιδευτικού έτους και λήγει τον μήνα Ιούνιο του επομένου έτους.

Β) Τον **Πρακτικό**, που αποτελεί συνέχεια του θεωρητικού και αναπόσπαστη συνέχεια της εκπαίδευσης, αρχίζει τον μήνα Ιούλιο και λήγει στο τέλος του μηνός Σεπτεμβρίου. Οι σπουδαστές τοποθετούνται με μέριμνα του Υπουργείου Τουρισμού (εκτός των σπουδαστών Γ' έτους που τοποθετούνται με την διαδικασία της ονομαστικής τοποθέτησης), για πρακτική άσκηση σε επιλεγμένες Ξενοδοχειακές και Τουριστικές Επιχειρήσεις.

Στο πρώτο έτος σπουδών τα μαθήματα εστιάζουν στην τεχνική του εστιατορίου, στη μαγειρική, στην εισαγωγή στην Ξενοδοχειακή Βιομηχανία, στο Τουριστικό Μάρκετινγκ, στις αρχές Λογιστικής, στη χρήση Τεχνολογιών και Πληροφορικής και στις ξένες γλώσσες.

Στο δεύτερο έτος η εστίαση γίνεται στις ξενοδοχειακές λειτουργίες όπως στην Οργάνωση και Λειτουργία Επισιτιστικών Μονάδων (Food Operations Management) και Οργάνωση και Διοίκηση Υποδοχής (Rooms Division Management), στη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων, στη Λογιστική και Στατιστική Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων, στα Κοινωνικά Δίκτυα και Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό στην Οργάνωση και Διαχείριση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων, στη Συμπεριφορά Καταναλωτή στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία καθώς και στην Τουριστική Γεωγραφία

Στο τρίτο έτος το πρόγραμμα διαφοροποιείται και εστιάζεται στο Μάρκετινγκ στην Τουριστική Βιομηχανία και Τουριστικούς Προορισμούς, στη Μεθοδολογία Έρευνας, στον Σχεδιασμό Ξενοδοχειακού Προϊόντος (Hospitality Design), στην Οργανωσιακή Ψυχολογία, στη Διαχείριση Πόρων Ξενοδοχείων (Hospitality Resources and Revenue Management), στην Τουριστική Κοινωνιολογία, στη Διαχείριση Τροφίμων, στη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, στη Διοίκηση Πελατειακών Σχέσεων και στη Διαπολιτισμική επικοινωνία.

Στο τέταρτο έτος τα μαθήματα είναι η Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία στον Τουρισμό, η Χρηματοοικονομική Διοίκηση, η Στρατηγική των Επιχειρήσεων, η Διεθνής Διαχείριση Ανθρωπίνου Δυναμικού και Ταλέντου. Επιλογή δύο εκ των οκτώ ακολούθων μαθημάτων: Διαχείριση Αξιοθέατων, Διοίκηση και Διαχείριση Πολυτελών Επιχειρήσεων, Διεθνές Ξενοδοχειακό Μάνατζμεντ, Ανάλυση και Σχεδιασμός Συστημάτων Διανομής και Μεταφοράς, Τουριστικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Το τελευταίο εξάμηνο περιέχει την Πτυχιακή/Ερευνητική Εργασία ή Πρακτική Εφαρμογή: Μελέτη Περίπτωσης, τη Διαχείριση Κρίσεων στον Τουρισμό και το Business Leadership and Professional Development.

Οι προτάσεις της κυβερνήσεως με τα δύο καίρια σημεία της ανωτατοποίησης των ΑΣΤΕ και της διαμόρφωσης καινούριου προγράμματος σπουδών προχώρησαν με αργό ρυθμό υλοποίησης έως σήμερα. Ο σύλλογος σπουδαστών της σχολής της Ρόδου ΑΣΤΕΡ, έστειλε τον Ιανουάριο του 2019 στην υπουργό Τουρισμού Έλενα Κουντουρά επιστολή στην οποία επισημαίνεται ότι τα ζητήματα που τους απασχολούν δεν έχουν επιλυθεί. Εκτός από την ανωτατοποίηση της σχολής δύο ακόμα ζητήματα που τους απασχολούν είναι η έλλειψη σίτισης των σπουδαστών και το γεγονός ότι στη σχολή δε γίνεται εκμάθηση ξένων γλωσσών, παρά μόνο διδασκαλία τουριστικών ορολογιών. Μερικά καίρια σημεία της επιστολής του συλλόγου σπουδαστών αναφέρονται ως εξής: *«(...θα παραθέσουμε τα ζητήματα που αφορούν την ανωτατοποίησή της Α.Σ.Τ.Ε.Ρ., καθώς και τη σίτιση των σπουδαστών. Το πρώτο μέλημα μας ως φοιτητές της σχολής είναι να ενταχθεί άμεσα στο 6ο επίπεδο σπουδών σύμφωνα με το εθνικό πλαίσιο προσόντων, και συνάμα να αναβαθμιστεί.) (...επιδιώκουμε την αλλαγή του προγράμματος σπουδών...) (Στην σχολή μας, με βάση το τωρινό πρόγραμμα σπουδών, διδάσκονται τουριστικές ορολογίες αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά για ένα μόνο εξάμηνο στο δεύτερο έτος, κάτι το οποίο έχει αποδειχθεί ότι δεν μας καλύπτει ούτε στο ελάχιστο...) (Ένα σημαντικό ζήτημα που απασχολεί όλους τους φοιτητές αλλά και τις οικογένειες τους είναι η σίτιση. Στη σχολή δεν παρέχονται γεύματα παρόλο που υπάρχουν οι υποδομές και παραμένουν ανεκμετάλλευτες.)»* (Η Ροδιακή, 2019).

Η σχολή της Κρήτης ΑΣΤΕΚ στέλνει επίσης μέσω του συλλόγου σπουδαστών επιστολή στις αρχές του 2020 στον Πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη και τους

υπουργούς Παιδείας και Τουρισμού Ν. Κεραμέως και Χ. Θεοχάρη αντίστοιχα, η οποία είναι η εξής: «(...παρότι αναγνωρίζουμε ότι αυτή η περίοδος είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένη για σας, λόγω της έξαρσης του κορωνοϊού, ότι καταβάλλετε τιτάνια προσπάθεια να κρατήσετε την κοινωνία και την οικονομία της χώρας μας όρθιες στις δύσκολες αυτές ώρες, θέλουμε να σας υπενθυμίσουμε την προεκλογική υπόσχεση της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και την προσωπική σας δέσμευση μετεκλογικά ως Πρωθυπουργός και να κάνετε πράξη την ανωτατοποίηση των Σχολών μας. Οι ΑΣΤΕ έχουν παραμείνει οι μόνες ανώτερες Σχολές στο μηχανογραφικό δελτίο για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.) (...Εμείς, οι σπουδαστές των ΑΣΤΕ, δεν διαφέρουμε σε τίποτε από τους υπόλοιπους φοιτητές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Μάλιστα, οι ΑΣΤΕ τα τελευταία χρόνια, έχουν τις υψηλότερες βάσεις ανάμεσα στα άλλα, συναφή με τον τουρισμό, προγράμματα σπουδών, ωστόσο αισθανόμαστε ότι εξαπατηθήκαμε στην επιλογή μας, καθώς το σύστημα μας αντιμετωπίζει σαν παιδιά κατώτερου Θεού. Το οξύμωρο δε είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναγνωρίσει το πρόγραμμα σπουδών μας σαν ισότιμο με πτυχίο Πανεπιστημίου και έχει απονεμίσει στην ΑΣΤΕΚ από το 2014 τον Πανεπιστημιακό χάρτη ERASMUS+, εντάσσοντας την στο πρόγραμμα σαν ισότιμο μέλος των Πανεπιστημίων. Δηλαδή, αναγνωρίζει το πτυχίο μας η Ευρώπη και δεν το αναγνωρίζει η χώρα μας!)» (Φοιτητικά Νέα, 2020).

Μια θετική εξέλιξη ωστόσο στα πράγματα φαίνεται να έρχεται τον Οκτώβρη του 2020 καθώς ο τότε υφυπουργός Τουρισμού Μ. Κόνσολας επισκέφθηκε τον Άγιο Νικόλαο της Κρήτης και συναντήθηκε με τον Δήμαρχο της πόλης Α. Ζερβό. Ο υφυπουργός δήλωσε ότι ο Πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης έχει δώσει ξεκάθαρη εντολή προς κάθε κατεύθυνση και στους επιτελείς της κυβέρνησης για πλήρη αναβάθμιση της Σχολής ΑΣΤΕΚ και πλήρη αναβάθμιση των τουριστικών σπουδών. Ο υφυπουργός για τους λόγους καθυστέρησης υλοποίησης του νομοσχεδίου επικαλέστηκε την επέλαση του κορωνοϊού ενώ άφησε να εννοηθεί ότι ευθύνη για την καθυστέρηση έχει και το Υπουργείο Παιδείας. Μεταξύ άλλων ο υφυπουργός ανέφερε: ««Ο Άγιος Νικόλαος έχει ισχυρό αποτύπωμα στην τουριστική εκπαίδευση. Θα παραμείνει και θα ισχυροποιηθεί στο χάρτη της Τουριστικής Εκπαίδευσης. Λέμε ότι πρέπει να γίνει ένα ίδρυμα ανώτατων σπουδών για τις ξενοδοχειακές σπουδές,

με έδρα του ιδρύματος, του πανεπιστημίου ή ακαδημίας (όπως θέλει ας το πει το Υπουργείο Παιδείας...) Εμείς το βαφτίσαμε ως «Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Τουριστικών Σπουδών», με τις κατευθύνσεις που είχαμε από τον πρωθυπουργό. Εάν το Υπουργείο Παιδείας θέλει να το ονομάσει «Ακαδημία» ας το κάνει. Αυτό όμως που δε διαπραγματευόμαστε, είναι ότι η ΑΣΤΕΑΝ και η ΑΣΤΕΡ θα είναι Τμήματα του ιδίου ιδρύματος με ένα τρίτο Τμήμα, που ενδεχομένως να έχει έδρα την Αθήνα, αφού δεν επαρκούν τα δύο Τμήματα, όπως δείχνουν η αγορά και η ζήτηση (φέτος μπήκαν με βάση 10, όταν σε πανεπιστήμια μπήκαν με άσσο) και πρέπει να το καταλάβουν κάποιοι που διυλίζουν των κώνωπα και δεν έχουν καταθέσει ακόμη τις προτάσεις τους, αλλά και σε Τμήματα τουριστικού μάνατζμεντ μπήκαν με βάση το 5...» (Ανατολή, 2020).

Τον Ιανουάριο του 2021 ο Υφυπουργός Τουρισμού Μ. Κόνσολας και η Υπουργός Παιδείας Ν. Κεραμέως υπογράφουν την Κοινή Υπουργική Απόφαση με ΦΕΚ 5824/Β/30.12.2020, με την οποία γίνεται το πρώτο και μεγάλο ουσιαστικό βήμα για την αναβάθμιση των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης Αγίου Νικολάου και Ρόδου, την επέκταση των τριετών προγραμμάτων σπουδών των ΑΣΤΕ σε τετραετή, την διαμόρφωση ενός νέου και σύγχρονου προγράμματος σπουδών, σύστοιχο με τις μεγάλες αλλαγές που επέρχονται στον τουρισμό, αλλά και τις ανάγκες της αγοράς (Ανατολή, 2021).

Ο Δήμαρχος Αγίου Νικολάου Α. Ζερβός προέβη στις αρχές του έτους σε δηλώσεις που δείχνουν την ανάληψη δράσεων για την πορεία ανωτατοποίησης της σχολής ΑΣΤΕΚ. Συγκεκριμένα οι δηλώσεις του δημάρχου είναι οι εξής: «Είναι γεγονός ότι η ανακοίνωση για την αναβάθμιση της Ανωτέρας Σχολής Τουριστικής Τουριστικής Εκπαίδευσης Κρήτης, αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός για την πόλη και τον Δήμο Αγίου Νικολάου, αφού, όπως γίνεται κατανοητό, ένα αίτημα είκοσι ετών, μπαίνει σε τροχιά υλοποίησης. Ευχαριστούμε όλους τους παράγοντες που συνέτειναν σε αυτό και κυρίως τον απελθόντα Υφυπουργό Τουρισμού κ. Μ Κόνσολα, ο οποίος κατά την επίσκεψη του στον Δήμο (20/10/20), είχε αναφερθεί στο νομοσχέδιο του Υπουργείου Τουρισμού, και παρά την καθυστέρηση που σημειώθηκε στο χρονοδιάγραμμα που ο ίδιος είχε θέσει, εν τέλει υπήρξε όπως διαπιστώνουμε υλοποίηση. Αναμένουμε επίσης, την επίλυση και άλλων ζητημάτων

που σχετίζονται με την ελπιδοφόρα αυτή αλλαγή. Έχω και κατά το παρελθόν δηλώσει ότι ο Δήμος ήταν διαχρονικά παρών σε κάθε ενέργεια και δράση που αφορούσε την στήριξη και Ανωτατοποίηση της Σχολής Τουρισμού. Ήδη όπως είναι γνωστό, έχουμε αγοράσει έκταση (120 στρέμματα) στην περιοχή των Λακωνίων με στόχο την δημιουργία Πανεπιστημιακού campus, αλλά και χώρων που θα λειτουργήσουν ως εστίες για την ΑΣΤΕΚ και το ΕΛΜΕΠΑ. Στην παρούσα περίοδο προέχει η συνεργασία με τα Υπουργεία Παιδείας και Τουρισμού, προκειμένου να διαχειριστούμε το ζήτημα των υποδομών που θα πρέπει να υπάρξουν στην περιοχή, ώστε να λειτουργήσει η ΑΣΤΕΚ και το Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού δεδομένου, ότι το “κομμάτι” των αθλητικών υποδομών που απαιτούνται – σε ποσοστό 80-85%- έχουν ολοκληρωθεί από τον δήμο. Γίνεται κατανοητό, ότι ο δήμος είναι διατεθειμένος να συμμετάσχει και στο εξής, όπου του ζητηθεί, αλλά προφανώς δεν μπορεί να σηκώσει το βάρος, ενός πλήρους κτιριολογικού προγράμματος, αφού εκκρεμούν επίσης ζητήματα που σχετίζονται με την λειτουργία των Σχολών: “Δια Βίου Μάθησης”, σύμφωνα με απόφαση του Πανεπιστημίου Κρήτης. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να υπάρξει ενιαίος σχεδιασμός, ώστε να τεθούν οι όποιες εκκρεμότητες υπάρχουν στην σωστή σειρά και να αρχίσουν, να υλοποιούνται προς όφελος της ευρύτερης περιοχής.» (Fonien.gr, 2021)

3.1.1 Κριτική ανάλυση – Σχολιασμός

Η ανάγκη αναβάθμισης των ΑΣΤΕ είναι ένα ζήτημα που έχει τεθεί πολύ καιρό καθώς οι ΑΣΤΕ αποτελούν για χρόνια τα βασικότερα ιδρύματα τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Οι απόφοιτοι των ΑΣΤΕ έχουν στελεχώσει θέσεις εργασίας σε όλο το φάσμα του τουριστικό κλάδου. Η αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων προγραμμάτων σπουδών είναι πρόταση που έχει τεθεί και από το ΣΕΤΕ (Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων) ώστε η τουριστική εκπαίδευση να εξελίσσεται μαζί με τις ανάγκες και τις τάσεις αγοράς. Παράλληλα, ο ΣΕΤΕ προτείνει τον εμπλουτισμό των προγραμμάτων σπουδών των αμιγώς τουριστικών σχολών με μαθήματα που εφοδιάζουν τους αποφοίτους με εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες στον τομέα της υγείας, του περιβάλλοντος,

της πληροφορικής, της διοίκησης, της διαχείρισης, με στόχο την κάλυψη των αυξανόμενων απαιτήσεων της αγοράς για κατάλληλο συνδυασμό δεξιοτήτων.

Θεωρητικά λοιπόν το πρόσφατο ΦΕΚ 5824/Β/30.12.2020 είναι μια θετική εξέλιξη στα πράγματα της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης και μένει να δούμε τα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και την υλοποίηση των αλλαγών. Ακόμη ένα θετικό στοιχείο είναι η σκέψη για ίδρυση τμήματος των ΑΣΤΕ στην Αθήνα, όπως αναφέρθηκε από τον υφυπουργό Τουρισμού, καθώς κάτι τέτοιο είναι ελπιδοφόρο για την αγορά και τη ζήτηση των τουριστικών σπουδών που όπως φαίνεται αυξάνεται.

3.2 Προπτυχιακές Σπουδές σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ)

Σε προπτυχιακό επίπεδο, όσον αφορά τις σπουδές στον Τουρισμό, οι μεγαλύτερες εξελίξεις σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια καθώς μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχε κάποιο τμήμα τουριστικών σπουδών σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) που να είναι αυτούσιο, αλλά κατευθύνσεις ή κάποια μαθήματα μεμονωμένα που διδάσκονταν στα τουριστικά σε κατευθύνσεις οικονομικών ή διοίκησης. Μεγάλη αλλαγή στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών έφερε η ανωτατοποίηση των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ) καθώς και η ίδρυση προπτυχιακών τμημάτων Τουριστικών Σπουδών σε πανεπιστήμια όπως το Πανεπιστήμιο Πειραιώς και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Σήμερα υπάρχουν συνολικά επτά προπτυχιακά τμήματα σπουδών στον Τουρισμό σε επτά πανεπιστήμια της Ελλάδος.

Πίνακας 2.: Προπτυχιακές Σπουδές στον Τουρισμό σε ΑΕΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΤΜΗΜΑ	ΕΤΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
---------------------	--------------	-------------------------------------

Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού	2017
Πανεπιστήμιο Πειραιώς	Τμήμα Τουριστικών Σπουδών	2017
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού	2018
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο	Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού	2019
Πανεπιστήμιο Πατρών	Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού	2019
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Τμήμα Τουρισμού	2019
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας	Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού	2019

3.2.1 Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού

Το τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου ιδρύθηκε το 2017 και ανήκει στη Σχολή Επιστημών και Διοίκησης με έδρα την Χίο. Η κατεύθυνση «Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού», η οποία προστέθηκε στις ειδικεύσεις του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου με το άρθρο 3 του π.δ. 93/2013 (Α' 131), καταργείται. Το άρθρο 26 του Νόμου 4452

(ΦΕΚ Α 17 - 15.02.2017) ορίζει ως αποστολή του τμήματος «...αφ' ενός, να συνθέτει, να εξελίσσει και να ολοκληρώνει όλους τους επιστημονικούς κλάδους, οι οποίοι εξετάζουν την τουριστική ανάπτυξη και τη διοίκηση των τουριστικών επιχειρήσεων και, αφ' ετέρου, να παρέχει στους φοιτητές ποιοτική και σύγχρονη εκπαίδευση, η οποία θα τους εξασφαλίζει επαγγελματική αποκατάσταση και σταδιοδρομία στους διαφορετικούς κλάδους του τουριστικού τομέα. Ειδικότερα, το Τμήμα έχει ως αποστολή να εκπαιδεύσει συστηματικά επιστήμονες ικανούς να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της διεθνούς αγοράς εργασίας στην οικονομία και τη διοίκηση τουρισμού, καθώς και των τουριστικών επιχειρήσεων.».

Το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού διαρθρώνεται σε οκτώ (8) εξάμηνα και περιλαμβάνει μαθήματα υποχρεωτικά, κατ' επιλογή υποχρεωτικά, πρακτική άσκηση και διπλωματική εργασία. Τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα εστιάζουν στους τομείς της οικονομικής, της οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων και τουριστικών επιχειρήσεων, του μάρκετινγκ, της στατιστικής, των ξένων γλωσσών, των κοινωνικών επιστημών και των τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορικής. Από το πέμπτο εξάμηνο και έπειτα, οι σπουδαστές επιλέγουν την κατεύθυνση που θέλουν να εξειδικευτούν. Οι κατευθύνσεις είναι: **A.** Σχεδιασμός και Πολιτική του Τουρισμού όπου «...η έμφαση δίνεται στη διεπιστημονική προσέγγιση του φαινομένου του τουρισμού, και κυρίως στο σχεδιασμό, στην πολιτική και στη διοίκηση τουριστικών προορισμών, αλλά και φορέων και οργανώσεων που ασχολούνται σε μακρο-επίπεδο με ζητήματα τουρισμού.» και **B.** Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων όπου «...η έμφαση δίνεται στην ολοκληρωμένη προσέγγιση διαφόρων πτυχών της διοίκησης, της οργάνωσης και του περιβάλλοντος των τουριστικών επιχειρήσεων, με παράλληλη μελέτη της λειτουργίας διαφορετικών ειδών τουριστικών επιχειρήσεων όπως οι επιχειρήσεις φιλοξενίας, οι ταξιδιωτικές επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις διανομής τουριστικών προϊόντων, κ.ά.».

Ακόμη, το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει δίμηνη πρακτική άσκηση σε φορείς της τουριστικής βιομηχανίας και σε Υπηρεσίες του δημοσίου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το αντικείμενο απασχόλησης, μπορεί να περιλαμβάνει εξάσκηση σε τμήματα και λειτουργίες τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών όπως, ενδεικτικά: Οικονομική και διοικητική διαχείριση, Λογιστήριο,

Μάρκετινγκ, Έρευνα αγοράς, Ανθρώπινο δυναμικό, Δημόσιες Σχέσεις, Πωλήσεις, Διοίκηση παραγωγής, Διασφάλιση ποιότητας, Στρατηγική. Το τμήμα προωθεί την άμεση επαφή των φοιτητών με οργανισμούς και επιχειρήσεις που αποτελούν τον μελλοντικό χώρο εργασίας για αυτούς. Μέσα απ' την Πρακτική Άσκηση δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές να γνωριστούν με τους μελλοντικούς εργοδότες τους, να αποκτήσουν μια πρώτη εμπειρία/προϋπηρεσία, να εξοικειωθούν με τις παραγωγικές διαδικασίες, να έρθουν σε επαφή με θέματα που σχετίζονται με επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού (Πανεπιστήμιο Αιγαίου).

3.2.2 Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Τουριστικών Σπουδών

Με το άρθρο 26 του Νόμου Υπ' αριθμ. 4452 (ΦΕΚ Α 17 - 15.02.2017) ιδρύεται το 2017 το Τμήμα Τουριστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Η κατεύθυνση προχωρημένου εξαμήνου «Διοίκηση και Οικονομία στον Τουρισμό», η οποία ιδρύθηκε στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς με το άρθρο 2 του π.δ. 74/2013 (Α'119), καταργείται. Το Τμήμα Τουριστικών Σπουδών εντάσσεται στη Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών και όπως ορίζεται από το ΦΕΚ «...έχει ως αποστολή να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη με την έρευνα και την αναζήτηση, καθώς και να συμβάλει στη δημιουργία επιστημόνων υψηλού επιπέδου με ολοκληρωμένη εκπαίδευση επί θεμάτων τουρισμού γενικά και τουριστικής βιομηχανίας ειδικά.» Το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος Τουριστικών Σπουδών, έχει διαμορφωθεί ώστε να πετύχει τρεις στόχους. Πρώτον να καλύψει τις ανάγκες του πεδίου του τουρισμού με στελέχη ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δεύτερον να καλύψει την ανάγκη για διαμόρφωση στρατηγικών τουρισμού και την υλοποίηση θεμάτων διαχείρισης και πολιτικής της τουριστικής ανάπτυξης από άτομα ανώτατου πανεπιστημιακού επιπέδου, και τρίτον να προετοιμάζει τους φοιτητές για την ανάληψη ανώτερων διευθυντικών θέσεων σε επιχειρήσεις και οργανισμούς τουρισμού. Το πρόγραμμα σπουδών εστιάζει σε μαθήματα management και Οργάνωσης και Διοίκησης των τουριστικών επιχειρήσεων με σκοπό του τμήματος την επαγγελματική αποκατάσταση των φοιτητών σε διευθυντικές θέσεις εργασίας

σε όλο το φάσμα του τουριστικού κλάδου. Ενδεικτικά, το πρόγραμμα σπουδών παρέχει τα εξής μαθήματα:

- Τουριστική Γεωγραφία
- Μικροοικονομική
- Εισαγωγή στο Μάνατζμεντ
- Εισαγωγή στην Πληροφορική
- Επιχειρηματική Στατιστική
- Μακροοικονομική
- Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό
- Λογιστική για Τουριστικές Επιχειρήσεις
- Διοίκηση Ανθρώπινου Παράγοντα σε Τουριστικές Επιχειρήσεις
- Διαχείριση Τεχνολογίας και Καινοτομίας στον Τουριστικό Τομέα
- Διεθνής Οικονομική και Διεθνής Τουριστική Αγορά
- Τουριστική Οικονομική - Τουριστική Κοινωνιολογία
- Τουριστικό Μάρκετινγκ
- Τουριστικό Δίκαιο
- Τουριστική Επιχειρηματικότητα
- Πληροφοριακά Συστήματα και Υποστήριξη Αποφάσεων για Τουριστικές Επιχειρήσεις
- Τουριστική Καταναλωτική Συμπεριφορά και Ψυχολογία
- Έρευνα και Ανάλυση της Τουριστικής Αγοράς
- Τουρισμός και Περιβάλλον: Βιώσιμος Τουρισμός
- e-Tourism και m-Tourism στο Διεθνές Περιβάλλον
- Στρατηγικές και Πολιτικές Τουριστικής Ανάπτυξης
- Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού
- Οργάνωση και Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
- Διαπολιτισμική Επικοινωνία
- Τουρισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη
- Χρηματοοικονομική Διοίκηση για Επιχειρήσεις Τουρισμού
- Οργάνωση και Λειτουργία Σύγχρονων Τουριστικών Γραφείων

- Διαχείριση Ταυτότητας για Προορισμούς και Τουριστικές Επιχειρήσεις (Brand Management)
- Διοίκηση Ολικής Ποιότητας για Επιχειρήσεις Τουρισμού
- Δορυφορικοί Λογαριασμοί στον Τουρισμό
- Στρατηγικό Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Μελέτες Σκοπιμότητας και Business Plan για Τουριστικές Επιχειρήσεις
- Ψηφιακό Μάρκετινγκ στον Τουρισμό
- Αγγλική Επικοινωνία για αργαζόμενους στον τουρισμό
- Αγγλική Γλώσσα για Επικοινωνιακές Απαιτήσεις στον Τουρισμό
- Αγγλική Επικοινωνία για Στελέχη Τουριστικών Επιχειρήσεων

3.2.3 Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού

Με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής το 2018 υπό τον Νόμο 4521, ΦΕΚ 38/Α/2-3-2018 και τη συγχώνευση των ΤΕΙ Αθήνας και ΤΕΙ Πειραιά σε αυτό, δημιουργήθηκε το τμήμα Διοίκησης Τουρισμού το οποίο ανήκει στη Σχολή Διοικητικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών. Οι σπουδές διαρκούν οκτώ ακαδημαϊκά εξάμηνα και η διαμόρφωση του προγράμματος έχει καταρτιστεί με βάση την Ελληνική εμπειρία, τα πρότυπα προγράμματα σπουδών διεθνώς αναγνωρισμένων Πανεπιστημίων του εξωτερικού, τις κατευθυντήριες οδηγίες διεθνών οργανισμών του κλάδου, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO), η Διεθνής Ξενοδοχειακή Ένωση (IHA), η Διεθνής Ομοσπονδία Ταξιδιωτικών Γραφείων (UFTAA) και η Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών (IATA). Σκοπός του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού είναι: *«η παροχή στους φοιτητές υψηλής ποιότητας σπουδών σε όλους τους τομείς των Επιστημών του Τουρισμού, η παροχή υψηλού επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων στις διαμορφωμένες πολιτικές και στρατηγικές των Τουριστικών Οργανισμών, Φορέων και Επιχειρήσεων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.»*, ενώ Στόχοι του τμήματος είναι: *«να καλύψει τις ανάγκες του Ελληνικού Τουρισμού, δημιουργώντας στελέχη ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που να ασχολούνται με την ανάπτυξη και την πολιτική στον τουρισμό σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, να προετοιμάσει τους*

φοιτητές για την ανάληψη ανώτερων διευθυντικών θέσεων σε επιχειρήσεις και οργανισμούς του τουρισμού.» (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής).

Εκτός από τον κύκλο μαθημάτων το πρόγραμμα σπουδών περιέχει και Πρακτική Άσκηση για τους φοιτητές που βρίσκονται στο όγδοο ή μεγαλύτερο εξάμηνο και έχουν περάσει το 50% των μαθημάτων ειδικότητας. Η Πρακτική Άσκηση διαρκεί 5 μήνες και μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους: 1.Μέσω προγράμματος ΕΣΠΑ, 2.Χωρίς πρόγραμμα ΕΣΠΑ. Οι φοιτητές μπορούν να πραγματοποιήσουν την Πρακτική Άσκηση σε τουριστικές επιχειρήσεις όπως: Ξενοδοχεία και Ξενώνες φιλοξενίας, Οργανωμένες Τουριστικές Κατασκηνώσεις, Τουριστικά γραφεία, Γραφεία διοργάνωσης συνεδρίων, Αεροπορικές και Ακτοπλοϊκές Εταιρίες, Ναυτιλιακά Γραφεία, Κρουαζιερόπλοια, Γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων, Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ.), Εγκαταστάσεις ειδικών μορφών τουρισμού και ειδικής τουριστικής υποδομής, Δημόσιους Φορείς και Οργανισμούς Τουρισμού. Το τμήμα Διοίκησης Τουρισμού επιχειρεί να εφοδιάσει τους φοιτητές με γνώσεις και εμπειρίες που θα τους καταστήσουν ικανούς να:

- ασκούν σύγχρονη διοίκηση για την επίτευξη των στόχων της τουριστικής επιχείρησης,
- εφαρμόζουν επιστημονικές διοικητικές μεθόδους και πρακτικές στην παραγωγή, τιμολόγηση, διανομή και προώθηση τουριστικών προϊόντων,
- διεξάγουν έρευνα τουριστικής αγοράς,
- προγραμματίζουν την οικονομική και διοικητική δραστηριότητα της τουριστικής επιχείρησης ή του Τουριστικού Φορέα και Οργανισμού που μετέχουν, με απόλυτο σεβασμό στο περιβάλλον, τόσο το φυσικό όσο και το δομημένο,
- διερευνούν και να αξιολογούν τις δυνατότητες εκμετάλλευσης τουριστικών πόρων και προορισμών και τις προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης,
- διαχειρίζονται με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο τους ανθρώπινους πόρους της τουριστικής επιχείρησης ή του Τουριστικού Φορέα ή Οργανισμού στον οποίο μετέχουν,

- διατυπώνουν, προγραμματίζουν και εφαρμόζουν πολιτικές σε μικροτουριστικό και μακροτουριστικό επίπεδο.

3.2.4 Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο – Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού

Το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο ιδρύεται το 2019 και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης (Τ.Ε.Ι. Κρήτης) καταργείται. Το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού (με έδρα το Ηράκλειο) στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε με το ΦΕΚ 70/Α/07-05-2019, Νόμος 4610/2019, και αποτελεί μετεξέλιξη του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Η φοίτηση στο τμήμα διαρκεί οκτώ ακαδημαϊκά εξάμηνα, ενώ από το τρίτο έτος οι φοιτητές μπορούν να επιλέξουν μεταξύ δύο προχωρημένων κατευθύνσεων: 1.Διοίκηση Επιχειρήσεων (ΔΕ) ή 2.Διοίκηση Τουρισμού (ΔΤ). Το τμήμα ανήκει στη Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας και σκοπός του όπως αναφέρεται στην επίσημη σελίδα του τμήματος είναι: *«Η παροχή ποιοτικής θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης στα γνωστικά αντικείμενα της Διοίκησης Επιχειρήσεων και του Τουρισμού, του μεγαλύτερου τομέα της ελληνικής οικονομίας σήμερα.»*.

Το πρόγραμμα Σπουδών είναι διαμορφωμένο σε τριάντα δύο βασικά μαθήματα, οκτώ μαθήματα επιλογής και δυο μαθήματα Αγγλικών. Ενδεικτικά κάποια μαθήματα του προγράμματος σπουδών είναι:

- Λογιστική
- Οικονομική (Μακροοικονομική)
- Οικονομική (Μικροοικονομία)
- Στατιστική Επιχειρήσεων
- Πληροφορική
- Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων
- Δίκαιο Επιχειρήσεων
- Οικονομική Γεωγραφία
- Αρχές Marketing
- Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων

- Οργανωσιακή Συμπεριφορά
- Επιχειρησιακή Έρευνα
- Χρηματοοικονομική Διοίκηση
- Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία
- Συμπεριφορά Καταναλωτή
- Ηλεκτρονικό Εμπόριο και Μάρκετινγκ
- Αξιολόγηση Επενδύσεων και Μελέτες Σκοπιμότητας
- Διοίκηση Έργου
- Event Management
- Διαχείριση Κρίσεων
- Διεθνές Εμπόριο & Διεθνείς Οργανισμοί
- Μεταφορές και Τουρισμός
- Διαχείριση Ταυτότητας για Προορισμούς και Τουριστικές Επιχειρήσεις

Ακόμη, προβλέπεται Πρακτική Άσκηση η οποία αποτελεί υποχρεωτικό τμήμα του προγράμματος σπουδών και οι φοιτητές μπορούν να την πραγματοποιήσουν σε Ελλάδα και εξωτερικό (ανάλογα με τη διαθεσιμότητα θέσεων), ασχολούμενοι σε θέσεις διοικητικής υποστήριξης, σε λογιστήρια, σε διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις και στον τραπεζικό και χρηματοοικονομικό τομέα (Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο).

3.2.5 Πανεπιστήμιο Πατρών – Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού

Η έναρξη της ακαδημαϊκής λειτουργίας του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Πατρών ξεκίνησε το 2019 σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 36 του Ν. 4610/2019, (ΦΕΚ 70/7.5.2019 τ.Α'). Το τμήμα ανήκει στη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων του πανεπιστημίου. Στόχος του προγράμματος σπουδών είναι: *«η παροχή οργανωμένων προπτυχιακών σπουδών στη διοίκηση του τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων, μέσα από μια διεπιστημονική εκπαίδευση συνδυάζοντας την θεωρία με την πρακτική/τεχνολογία και τη διδασκαλία με την έρευνα. Αναλυτικότερα το πεδίο του Τουρισμού εκπαιδευτικά και ερευνητικά προσεγγίζεται τόσο σε Μικροοικονομικό επίπεδο*

(επιχειρηματική δραστηριότητα στον τουρισμό και τις τουριστικές επιχειρήσεις), όσο και σε Μακροοικονομικό επίπεδο (ανάπτυξη και πολιτική του τουρισμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο).». Η αποστολή του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών είναι: «1.Η ολοκληρωμένη εκπαίδευση των φοιτητών στην διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών καθώς και στον σχεδιασμό τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, και 2.Η διεπιστημονική προσέγγιση τόσο του τουριστικού γνωστικού αντικείμενου όσο και του κλάδου σε ένα μεταβαλλόμενο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και πολιτισμικό περιβάλλον, με σύγχρονες μεθόδους και εργαλεία έρευνας.» (Πανεπιστήμιο Πατρών). Ο κύκλος σπουδών εκτός από τη διδασκαλία μαθημάτων, αποτελείται και από την παρακολούθηση εργαστηρίων, και από την πραγματοποίηση πρακτικής άσκησης.

Οι επαγγελματικές προοπτικές των πτυχιούχων του τμήματος είναι η δυνατότητα στελέχωσης τους σε επιχειρήσεις και φορείς όπως:

- Σε τουριστικές επιχειρήσεις, όπως σε ξενοδοχεία και λοιπές επιχειρήσεις φιλοξενίας, αεροπορικές εταιρείες, ακτοπλοϊκές εταιρείες, πρακτορεία, φορείς διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων και ως στελέχη σε τομείς που αφορούν τη διοίκηση, το marketing, την οργάνωση και τις πωλήσεις.
- Στο Δημόσιο τομέα, όπως στο Υπουργείο Τουρισμού, στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ) και σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Επιπλέον στα γραφεία τουρισμού της τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμων και Περιφερειών), ως στελέχη που πραγματεύονται ζητήματα σχεδιασμού διοίκησης και πολιτικής του τουρισμού, καθώς και θέματα στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης και προώθησης τουριστικών προορισμών.
- Σε λογιστικά γραφεία ή σε λογιστήρια τουριστικών επιχειρήσεων
- Σε κλαδικούς φορείς τουρισμού, όπως ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο

Ελλάδος (ΞΕΕ), το Σύνδεσμο των εν Ελλάδι Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων (ΗΑΤΤΑ), κ.ά., ως στελέχη των φορέων αυτών.

- Σε αναπτυξιακές εταιρείες, ως μελετητές και σύμβουλοι τουρισμού και θεμάτων τουριστικής ανάπτυξης.
- Στην ακαδημαϊκή κοινότητα και την τουριστική εκπαίδευση, ως καθηγητές, ερευνητές και εκπαιδευτές στις αντίστοιχες βαθμίδες εκπαίδευσης και κατάρτισης τουριστικών σπουδών σε θέματα τουριστικής ανάπτυξης και διοίκησης τουριστικών επιχειρήσεων.

3.2.6 Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Τουρισμού

Το τμήμα Τουρισμού του Ιονίου Πανεπιστημίου ιδρύθηκε το 2018 μαζί με την ίδρυση της Σχολής Οικονομικών Επιστημών Τουρισμού στην οποία και εντάσσεται, όπως προβλέπει ο Νόμος 4559/2018 (ΦΕΚ 142/Α/3-8-2018). Η έναρξη λειτουργίας του τμήματος ωστόσο πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2019 και η έδρα του είναι η πόλη της Κέρκυρας. Αποστολή του Τμήματος Τουρισμού είναι «η παροχή εκπαίδευσης και η κατάρτιση επιστημόνων στην επιστήμη του Τουρισμού, εντός ενός διεπιστημονικού πλαισίου, συνδυάζοντας τις Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες, όπως ενδεικτικά τη διοίκηση, την οικονομία, την ιστορία, με την Επιστήμη της Πληροφορικής, και ειδικότερα τις ψηφιακές τεχνολογίες, τα εικονικά εργαλεία αναπαράστασης και προβολής και τα πληροφοριακά συστήματα.» Το όραμα του Τμήματος Τουρισμού είναι «να γίνει κέντρο αναφοράς που εξελίξει, συνθέτει και ολοκληρώνει τις επιστήμες που εξετάζουν την τουριστική ανάπτυξη με στόχο την αποτελεσματική διοίκηση των σύγχρονων τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών. Η εκπλήρωση του οράματος θα πραγματοποιηθεί μέσω της αριστείας στην εκπαίδευση και την έρευνα στους τομείς των επιστημονικών ενδιαφερόντων του προγράμματος σπουδών, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.»

Για τη λήψη του πτυχίου προβλέπεται η επιτυχής εξέταση σε σαράντα τέσσερα μαθήματα, καθώς και η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας και πρακτικής άσκησης. Η Πρακτική Άσκηση εντάσσεται στο ΣΤ' εξάμηνο σπουδών και στόχος της είναι να εργαστούν οι φοιτητές σε εν δυνάμει χώρους εργασίας υπό την καθοδήγηση

στελέχους του Φορέα Υποδοχής και την επίβλεψη μέλους Δ.Ε.Π. Η Πρακτική Άσκηση έχει διάρκεια δύο μήνες πλήρους απασχόλησης, (δηλαδή 30 - 40 ώρες την εβδομάδα) ενώ η χρονική περίοδος υλοποίησης της ορίζεται από το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης. Ενδεικτικά μαθήματα του προγράμματος σπουδών είναι:

- Διοίκηση Τουρισμού
- Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων
- Μαθηματικά
- Επιχειρησιακή Στατιστική
- Τουριστικό Μάρκετινγκ
- Αγγλική Γλώσσα
- Περιβάλλον και Τουρισμός
- Πληροφορική
- Μικροοικονομική και Μακροοικονομική στον Τουρισμό
- Διαπολιτισμική Επικοινωνία στον Τουρισμό
- Διαχείριση Επιχειρησιακών Λειτουργιών
- Πληροφοριακά Συστήματα Τουρισμού
- Χρηματοοικονομική Λογιστική
- Μάρκετινγκ Τουριστικών Υπηρεσιών
- Μεσογειακές Οικονομίες, Κοινωνίες και Τουρισμός
- Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων
- Τουριστικό Δίκαιο
- Τουριστική Επιχειρηματικότητα & Διοίκηση
- Διοργάνωση Διεθνών Εκδηλώσεων
- Εικονικοί Κόσμοι και Αναπαράσταση Τουριστικών και Πολιτιστικών Πόρων
- Ανάπτυξη Επιχειρηματικού Πλάνου στον Τουρισμό
- Διεθνοποίηση Τουριστικών Προϊόντων και Υπηρεσιών
- Ειδικές Μορφές Τουρισμού
- Περιφερειακή Ανάπτυξη και Τουρισμός
- Τουρισμός και Προσβασιμότητα

Οι προοπτικές που παρέχονται στους απόφοιτους του τμήματος είναι η απασχόληση σε θέσεις και τομείς όπως

- στελέχη τουριστικών μονάδων και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, στους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης, της οργάνωσης, της έρευνας και των πωλήσεων,
- στελέχη του ευρύτερου δημόσιου τομέα,
- νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και της τοπικής αυτοδιοίκησης σε θέματα τουριστικής πολιτικής, ανάπτυξης, σχεδιασμού, προώθησης και στρατηγικής του τυπικού αλλά και του ειδικού θεματικού τουρισμού,
- στελέχη κέντρων πληροφόρησης τουριστών, μουσείων, πινακοθηκών, εγκαταστάσεων πολιτισμού και αναψυχής, στους τομείς,
- στελέχη κλαδικών και συλλογικών φορέων και οργανισμών του τουρισμού (όπως ο Σ.Ε.Τ.Ε.),
- σύμβουλοι αναπτυξιακών εταιρειών και μελετητικών γραφείων στον ευρύτερο χώρο του τουρισμού και του πολιτισμού, τόσο σε μακροοικονομικό όσο και σε μικροοικονομικό επίπεδο,
- ως επιστημονικό διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό σε όλες τις βαθμίδες της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης στις τουριστικές σπουδές (Ιόνιο Πανεπιστήμιο).

3.2.7 Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας – Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού

Με τον Νόμο 4610/2019 (ΦΕΚ 70/Α/07-05-2019), ιδρύεται το τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Το τμήμα ανήκει στη Σχολή Οικονομίας και Διοίκησης του πανεπιστημίου και έχει ως κύριο γνωστικό αντικείμενο τη μελέτη των ευρύτερων επιστημών της διοίκησης και οργάνωσης, του μάρκετινγκ, της επικοινωνίας, και της διεπιστημονικής προσέγγισης σπουδών του τουρισμού. Το όραμα του Τμήματος Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού είναι «να αποτελεί διαρκές κέντρο αναφοράς και αριστείας που εξελίσσει, συνθέτει και ολοκληρώνει όλες τις

επιστήμες που εξετάζουν τα αντικείμενα που θεραπεύει, μέσω της εκπαίδευσης και της έρευνας στους τομείς των επιστημονικών του ενδιαφερόντων, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.» (Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας).

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της αποστολής του τμήματος Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού είναι να:

- «Παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση στους φοιτητές του στις επιστήμες που αφορούν τη διοίκηση, δημιουργώντας ένα μελλοντικό σώμα επιστημόνων με ευρεία επιστημονική γνώση και αναπτυγμένες δεξιότητες εφαρμογής της σε πρακτικά προβλήματα.».
- «Παράγει νέα γνώση στις επιστήμες που εξετάζουν τη διοίκηση οργανισμών, το μάρκετινγκ και τον τουρισμό, μέσω της έρευνας και της εμπειρικής εφαρμογής.».
- «Ενισχύει και υποστηρίζει το επιστημονικό και επαγγελματικό δυναμικό σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.».

Από το πέμπτο εξάμηνο οι φοιτητές επιλέγουν μία ανάμεσα σε τρεις κατευθύνσεις:

1. Κατεύθυνση Διοίκησης Οργανισμών.
2. Κατεύθυνση Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας.
3. Κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας.

Το πρόγραμμα σπουδών εκτός από τα μαθήματα προβλέπει και την πραγματοποίηση Πρακτικής Άσκησης η οποία γίνεται με την ολοκλήρωση του τυπικού έβδομου εξαμήνου και με την προϋπόθεση να μην υπάρχει υποχρεωτικό μάθημα ειδικότητας σε εκκρεμότητα. Οι μορφές που μπορούν να επιλέξουν οι φοιτητές για Πρακτική Άσκηση είναι τρεις: 1.Τρίμηνη πρακτική άσκηση μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ η οποία μπορεί να γίνει καθ' όλη την διάρκεια του έτους μέσω του προγράμματος ΟΑΕΔ, 2.Αναγνώριση επαγγελματικής προϋπηρεσίας που έχει αποκτηθεί μετά το έβδομο τυπικό εξάμηνο, 3.Πρακτική άσκηση μέσω του προγράμματος ERASMUS σε οργανισμούς και επιχειρήσεις χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μπορούν να πραγματοποιήσουν οι φοιτητές μετά το τέταρτο τυπικό εξάμηνο και η διάρκεια της μπορεί να είναι από δύο έως και έξι μήνες.

Τα υποχρεωτικά μαθήματα που ανήκουν στην κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας είναι τα ακόλουθα:

- Αειφόρος Τουρισμός και Πολιτική
- Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
- Τουριστικό Μάρκετινγκ
- Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος
- Επιχειρηματικός Σχεδιασμός και Διαχείρισης Κέρδους Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
- Κανάλια Διανομής στον Τουρισμό
- Διοίκηση Λειτουργιών Καταλυμάτων
- Πληροφοριακά Συστήματα και Εφαρμογές Η/Υ στον Τουρισμό και τη Φιλοξενία
- Διοίκηση Ποιότητας
- Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών
- Διοίκηση Φιλοξενίας
- Διοίκηση Ταξιδιωτικών Οργανισμών και Πρακτορείων (Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας).

3.2.8 Κριτική Ανάλυση - Σχολιασμοί

Παρά την έλλειψη πανεπιστημιακών προπτυχιακών σπουδών στον Τουρισμό για πολλά χρόνια, με την ίδρυση το 2017 τμημάτων Τουριστικής εκπαίδευσης σε Πανεπιστήμιο Πειραιά και Πανεπιστήμιο Αιγαίου, και με την ανωτατοποίηση των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων το 2018-2019, παρατηρήθηκε σημαντική εξέλιξη στην τουριστική τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδας σε προπτυχιακό επίπεδο σπουδών. Σίγουρα εκ πρώτης όψεως, η ίδρυση προπτυχιακών τμημάτων Τουριστικής Εκπαίδευσης πανεπιστημιακού επιπέδου είναι μια θετική και ελπιδοφόρα εξέλιξη για το επίπεδο της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ωστόσο επειδή η έναρξη της λειτουργίας αυτών των προπτυχιακών τμημάτων είναι πολύ πρόσφατη δεν έχουμε ακόμη επαρκή στοιχεία για την επαγγελματική αποκατάσταση των σπουδαστών αυτών των τμημάτων στην

Ελληνική Τουριστική Βιομηχανία. Μέχρι σήμερα, οι απασχολούμενοι στον Τουρισμό ήταν κυρίως απόφοιτοι Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ), ή απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), ή απόφοιτοι πρώην ΤΕΙ, ή απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών με γενικότερες σπουδές τη Διοίκηση και Οργάνωση και όχι την εξειδίκευση σε πρόγραμμα σπουδών τουριστικού αντικείμενου. Εξαιρεση εργαζόμενων στον Τουρισμό με πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν οι κάτοχοι μεταπτυχιακών τουριστικών σπουδών, για τις οποίες μεταπτυχιακές σπουδές θα γίνει λόγος παρακάτω.

Η ανωτατοποίηση των ΤΕΙ αποτελεί μια στρατηγική εκπαιδευτική επιλογή η οποία θα εμφανίσει τα θετικά της αποτελέσματα σε βάθος χρόνου, ωστόσο είναι προφανές πως με την ένταξη των ΤΕΙ σε Πανεπιστήμια και με την αναβάθμιση και την ίδρυση νέων τμημάτων τουριστικής εκπαίδευσης, θα υπάρξει ανταπόκριση στις απαιτήσεις της σύγχρονης οικονομίας και τουριστικής αγοράς. Κοινός στόχος των προγραμμάτων σπουδών στα τμήματα που προαναφέρθηκαν, είναι η ουσιαστική γνώση για την παροχή των απαραίτητων επαγγελματικών εφοδίων που απαιτεί η στελέχωση του τουριστικού τομέα και θα επιφέρει εξέλιξη στις επιχειρήσεις και στους Οργανισμούς του τουριστικού κλάδου. Τα μαθήματα που διδάσκονται στα Τμήματα Τουριστικών Σπουδών όπως σημειώθηκαν παραπάνω, φαίνεται πως ανταποκρίνονται στις εξελίξεις της σημερινής τουριστικής πραγματικότητας ενώ παράλληλα πολλά τμήματα δίνουν έμφαση στην Πρακτική Άσκηση των σπουδαστών.

Το Πανεπιστήμιο Πειραιά έχει πολυετή εμπειρία στις τουριστικές σπουδές καθώς σε αυτό λειτούργησε το πρώτο Πανεπιστημιακό Κέντρο Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Μελετών και Εκπαιδύσεως Τουρισμού και το πρώτο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Μια διαφορά με τα νεοϊδρυθέντα τμήματα τουριστικής εκπαίδευσης είναι ότι στο τμήμα Τουριστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πειραιά δεν προβλέπεται Πρακτική Άσκηση στο πρόγραμμα σπουδών του.

Η ίδρυση του τμήματος Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου ήταν ένα αίτημα που είχε τεθεί χρόνια στο Υπουργείο Παιδείας. Οι προσπάθειες δημιουργίας ενός αυτοδύναμου Τμήματος Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου συνδέονταν άμεσα με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων το οποίο αποτελούσε ένα από τα δύο παλαιότερα τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου και ήδη από το 1996, παρείχε στους φοιτητές την δυνατότητα να επιλέξουν την Κατεύθυνση Τουρισμού, η οποία σε Πανεπιστημιακό επίπεδο αποτελούσε και την μοναδική προπτυχιακή κατεύθυνση τουρισμού σε όλη την Ελλάδα. Η δημιουργία οπότε ενός αυτούσιου τμήματος τουριστικής εκπαίδευσης ήταν ένα αναγκαίο εγχείρημα, το οποίο θα φέρει ουσιαστική βελτίωση στην τουριστική εκπαίδευση της Ελλάδας.

Το νέο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο είναι το μοναδικό τμήμα στην Κρήτη που προσφέρει πανεπιστημιακού επιπέδου εκπαίδευση στον τουρισμό. Η ίδρυση του τμήματος αποτελούσε ένα πάγιο αίτημα ετών των φορέων και επιχειρήσεων του νησιού. Σημαντικό επίσης είναι να αναφερθεί πως η ανάγκη για δημιουργία Τουριστικής Σχολής πανεπιστημιακού επιπέδου στην Κρήτη είχε επισημανθεί και από το Πανεπιστήμιο της Κρήτης (έδρα Ρέθυμνο) ήδη από το 2018. Σε έκθεση των μελών της Επιτροπής Ανάπτυξης Τμήματος Τουρισμού του Πανεπιστημίου Κρήτης, η οποία είχε κατατεθεί στην Σύγκλητο του πανεπιστημίου τον Ιούνιο του 2017 αναφέρονταν τα εξής: *«Για την Κρήτη ο τουριστικός τομέας συμβάλλει αποφασιστικά τις τελευταίες δεκαετίες στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού. Σύμφωνα με την έρευνα περιφερειακής κατανομής της ετήσιας τουριστικής δαπάνης που διενήργησε το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, το 20,1% του τουρισμού της Ελλάδας συγκεντρώνει η Κρήτη, καθώς το 2016 αφίχθησαν συνολικά 3.211,445 τουρίστες, ενώ το 2017 αναμένεται νέα άνοδος. Την ίδια ώρα, στην Περιφέρεια Κρήτης, δαπανώνται ετησίως από τους επισκέπτες περίπου 3.09 δισ. ευρώ, μέγεθος το οποίο αντιστοιχεί στο 29,8% των συνολικών τουριστικών δαπανών της ελληνικής επικράτειας. Για την περαιτέρω ενίσχυση και ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος είναι απαραίτητη η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον κλάδο του τουρισμού με κατάλληλη πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Το πανεπιστήμιο*

Κρήτης έχει την ικανότητα και για τον λόγο αυτό οφείλει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής σε επίπεδο περιφέρειας Κρήτης συνδράμοντας αποφασιστικά στη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και στην περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας του νησιού. Περιστασιακά, μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και ερευνητές έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής είτε εκπονώντας ερευνητικά έργα σχετικά με τον κλάδο του τουρισμού ή προσφέροντας συμβουλευτικές υπηρεσίες στην Περιφέρεια Κρήτης και σε φορείς του τουριστικού κλάδου κ.α.» (Ρεθεμνιώτικα Νέα, 2018).

Το τμήμα Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής προέκυψε από τη συνένωση της Κατεύθυνσης «Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας» του ΤΕΙ Αθήνας και του ομότιτλου Τμήματος του ΑΕΙ Πειραιά, όταν και τα δύο αποτελούσαν Εισαγωγικές Κατευθύνσεις του τότε Τμήματος, της τότε Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας των δύο Ιδρυμάτων. Το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής έχοντας ως πρώην ΤΕΙ Αθήνας εμπειρία στις τουριστικές σπουδές, τώρα προσφέρει τη δυνατότητα απόκτησης πτυχίου τουριστικών σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου αναβαθμίζοντας κι αυτό με τη σειρά του την τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα.

3.3 Μεταπτυχιακές Σπουδές σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ)

Οι μεταπτυχιακές σπουδές στον τουρισμό στην Ελλάδα ποικίλλουν ανάλογα με τα χρόνια λειτουργίας αλλά και το αντικείμενο. Υπάρχουν μεταπτυχιακά που έχουν τουλάχιστον 20 χρόνια λειτουργίας ενώ άλλα είναι νεοσύστατα με χρονολογία λειτουργίας μόλις το 2020. Το αντικείμενο ειδίκευσης που επικρατεί στα περισσότερα προγράμματα μαθημάτων μεταπτυχιακών τουριστικών σπουδών είναι η Διοίκηση και το Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών, ωστόσο υπάρχουν και προγράμματα που εξειδικεύονται στη μελέτη ειδικού τουρισμού, όπως τον προσκυνηματικό και τον αθλητικό τουρισμό, καθώς και στην ανάπτυξη και τον σχεδιασμό τουρισμού. Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις στην τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση σε μεταπτυχιακό επίπεδο πραγματοποιήθηκαν το 2018-

2019 καθώς με την κατάργηση των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ) και την συγχώνευση αυτών σε Πανεπιστήμια, πολλά μεταπτυχιακά προγράμματα επανιδρύθηκαν με νέο κανονισμό λειτουργίας.

Πίνακας 3: Μεταπτυχιακά Προγράμματα στον Τουρισμό

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΤΜΗΜΑ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος	Διοίκηση Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού	«Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών»
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος	Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	«Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος/ Πανεπιστημιακό Κέντρο Διεθνών Προγραμμάτων Σπουδών	Σχολή Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών & Οικονομικών Επιστημών	«Mcs in Hospitality and Tourism Management - (Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία)»
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος	Διοίκηση Επιχειρήσεων	«Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism)»

Πανεπιστήμιο Πειραιώς	Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	«Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού»
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής/Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Διοίκηση Τουρισμού/ Διοίκηση Επιχειρήσεων	«Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό»
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Διοίκηση Επιχειρήσεων/ Οικονομική και Διοίκηση Τουρισμού/Περιβάλλον και Γεωγραφία	«Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας»
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο	Διοίκηση Επιχειρήσεων και Τουρισμού	«Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	«Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών»
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Οικονομικές Επιστήμες/ Δασολογία και Φυσικό Περιβάλλον/ Μηχανικοί Χωροταξίας και Ανάπτυξης/ Θεολογία/Νομική	«Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη»
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης/Διεθνές Πανεπιστήμιο της	Κοινωνική Θεολογία και Χριστιανικός Πολιτισμός/ Διοίκηση Οργανισμών, Μάρκετινγκ και	«Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός»

Ελλάδος	Τουρισμού	
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός	«Διοίκηση Αθλητισμού, Αναψυχής και Αθλητικού Τουρισμού»
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Μηχανικοί Χωροταξίας Πολοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης/ Οικονομικές Επιστήμες	«Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού»
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	Σχολή Κοινωνικών Επιστημών	«Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων»

3.3.1 Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών»

Το ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» λειτουργούσε από το 2015 στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων εισαγωγικής κατεύθυνσης Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, στο πρώην Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Με την οργάνωση και λειτουργία του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος ως Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΕΙ) το 2019 και τη συγχώνευση του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης σε αυτό, σύμφωνα με το Νόμο 4610/2019 ΦΕΚ 70/Α/752019, επανιδρύεται και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών με τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» στο Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού της Σχολής Οικονομίας και Διοίκησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος.

Το ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» επανιδρύεται με το Νόμο 3463 ΦΕΚ Β΄/13-9-2019. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη το ΠΜΣ απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) με Κατευθύνσεις (ειδικεύσεις):

- Διοίκηση Ξενοδοχειακών και Ταξιδιωτικών Επιχειρήσεων.
- Μάρκετινγκ και Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών.
- Διοίκηση Ειδικών Μορφών Τουρισμού.

Ο τίτλος της κατεύθυνσης που επιλέγει ο κάθε φοιτητής αναγράφεται στο Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) που του απονέμεται. Το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ είναι η μεταπτυχιακή διδασκαλία, η έρευνα και η κατάρτιση και εξειδίκευση του επιστημονικού δυναμικού στον επιστημονικό χώρο της Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών, επιτυγχάνοντας έτσι τον ευρύτερο σκοπό του Π.Μ.Σ. που είναι: *«η παροχή στην Ελληνική κοινωνία και στην τουριστική βιομηχανία στελεχών υψηλού επιπέδου που μπορούν να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών, δημόσιων και ιδιωτικών, για ειδικευμένους ανθρώπινους πόρους ώστε να συμβάλουν στη βιώσιμη τουριστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Αναλυτικότερα, το Π.Μ.Σ. έχει ως στόχους: α) Την υψηλού επιπέδου διεπιστημονική μεταπτυχιακή εκπαίδευση φοιτητών, που μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους θα μπορούν να στελεχώσουν με επιτυχία ένα ευρύ φάσμα τομέων που σχετίζονται με την διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών, ώστε να συμβάλλουν αποφασιστικά στην παραγωγή και διαχείριση ολοκληρωμένων διοικητικών προσεγγίσεων και εφαρμογών. β) Την ανάπτυξη, διάχυση και προώθηση της διεπιστημονικής έρευνας σε όλους τους κλάδους του τουρισμού.»* Η γλώσσα διεξαγωγής του Προγράμματος είναι η ελληνική και η αγγλική. Η ελάχιστη χρονική διάρκεια για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ορίζεται σε τρία διδακτικά εξάμηνα. Το ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» δεν έχει τέλη φοίτησης. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του σπουδάζουν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών τους χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση.

3.3.2 Διεθνές Πανεπιστήμιο Της Ελλάδος – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού» προσφέρεται από το Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομίας και Διοίκησης της Πανεπιστημιούπολης Σερρών του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος. Με το ΦΕΚ 3478/17.09.2019 τ. β εγκρίθηκε η επανίδρυση του ΠΜΣ Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού. Αντικείμενο του ΠΜΣ είναι *«η παραγωγή και η μετάδοση γνώσεων, τεχνογνωσίας, μεθοδολογιών, λειτουργικών εργαλείων και ερευνητικών αποτελεσμάτων στον επιστημονικό χώρο της διοίκησης επιχειρήσεων φιλοξενίας και του τουρισμού.»*. Σκοποί του προγράμματος είναι: *«(α) Η προαγωγή της γνώσης και η ανάπτυξη της έρευνας σε συναφείς επιστημονικές περιοχές της διοίκησης επιχειρήσεων στον τομέα της φιλοξενίας και του τουρισμού. (β) Η παροχή των απαραίτητων υψηλού επιπέδου γνώσεων για την ανάπτυξη εξειδικευμένων επιστημόνων και διοικητικών στελεχών ικανών να στελεχώσουν τις παραγωγικές και διοικητικές λειτουργίες επιχειρήσεων στον τομέα της φιλοξενίας και του τουρισμού. (γ) Η προετοιμασία στελεχών με τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και αξίες, ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων φιλοξενίας, προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις σύγχρονες προκλήσεις. (δ) Η προετοιμασία εξειδικευμένων στελεχών που γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις στους τομείς της διοίκησης επιχειρήσεων στον τομέα της φιλοξενίας και του τουρισμού και της τεχνολογίας και η καλλιέργεια αναλυτικών, ερμηνευτικών και συνθετικών ικανοτήτων, ώστε να είναι σε θέση να αναπτύξουν καινοτόμες προσεγγίσεις στην αξιοποίηση των ευκαιριών και την επίλυση προβλημάτων.»*. Το Π.Μ.Σ. απονέμει: Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού. Η χρονική διάρκεια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζεται σε τρία διδακτικά εξάμηνα, εκ των οποίων το τρίτο διατίθεται για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας. Τα τέλη φοίτησης στο ΠΜΣ ανέρχονται στα 3.300 ευρώ.

3.3.3 Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – ΠΜΣ «Mcs in Hospitality and Tourism Management - (Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία)»

Στο ΦΕΚ 2177/12.06.2018 τ. β εγκρίθηκε η επανίδρυση και λειτουργία από το ακαδημαϊκό έτος 2018-19 του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) της Σχολής Οικονομίας, Διοίκησης και Νομικών Επιστημών του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος με τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία» (MSc in Hospitality and Tourism Management)». Το ΠΜΣ του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος έχει ως γνωστικό αντικείμενο *«την παροχή εκπαίδευσης μεταπτυχιακού επιπέδου στη Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία το οποίο απευθύνεται σε φοιτητές και σε στελέχη επιχειρήσεων και οργανισμών που επιθυμούν να διευρύνουν την εξειδίκευσή τους στη Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων.»*. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος σπουδών είναι: *«Η απόκτηση γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη διατύπωση και εφαρμογή ολοκληρωμένων λύσεων σε ζητήματα που αφορούν την αποτελεσματική Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων μέσα σε ένα έντονα ανταγωνιστικό και διεθνές περιβάλλον, με κύρια έμφαση στη διοίκηση και οικονομική δραστηριότητα των τουριστικών μονάδων, αλλά και σε περιβαλλοντικά ζητήματα στο συγκεκριμένο κλάδο. Η ανάπτυξη ικανοτήτων και γνώσης που αποσκοπεί στην αποτελεσματική λήψη αποφάσεων και την κριτική αξιολόγηση θεμάτων που αφορούν θέματα Διοίκησης. Στο συγκεκριμένο κλάδο, με ταυτόχρονη παροχή πρακτικού προσανατολισμού αναφορικά με διοικητικά και στρατηγικά θέματα στον ραγδαία εξελισσόμενο κλάδο του τουρισμού τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η δυνατότητα απόκτησης γνώσεων που απαιτούνται για τη διαμόρφωση στρατηγικής επιχειρήσεων και οργανισμών όσον αφορά στη συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία και ευρύτερα την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της λειτουργίας τους στο περιβάλλον υπερβαίνοντας τα νομοθετημένα όρια μέσω εθελοντικών δράσεων. Η ενίσχυση της αυτογνωσίας και της αυτοπεποίθησης μέσω γνώσεων και πρακτικής στα γνωστικά αντικείμενα που σχετίζονται με τη Διοίκηση Τουρισμού.»*. Η διάρκεια των σπουδών στο ΠΜΣ είναι δύο πλήρη ημερολογιακά έτη, ενώ τα δίδακτρα ανέρχονται στα 5.000 ευρώ. Το ΠΜΣ διεκπεραιώνεται μέσω του Πανεπιστημιακού Κέντρου Διεθνών Προγραμμάτων Σπουδών το οποίο παρέχει μεταπτυχιακά προγράμματα σε Ανθρωπιστικές,

Κοινωνικές και Οικονομικές Επιστήμες καθώς και σε Επιστήμες Τεχνολογίας και η γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων γίνεται στα αγγλικά.

3.3.4 Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος - ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism)»

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα με τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism)» ιδρύθηκε με το ΦΕΚ 3151/01.08.2018 τ. β και αρχικά ανήκε στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του πρώην ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Με την συγχώνευση του συγκεκριμένου ΤΕΙ στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος το ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism)» ανήκει στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος με έδρα την Καβάλα. Γνωστικό αντικείμενο του προγράμματος είναι «η παροχή των πλέον σύγχρονων γνώσεων και η ανάπτυξη των απαραίτητων ικανοτήτων για την αποτελεσματικότερη διοίκηση επιχειρήσεων και οργανισμών. Επιπλέον, το ΠΜΣ αποσκοπεί στην προαγωγή των γνώσεων με τη διενέργεια σύγχρονης επιστημονικής έρευνας στον ευρύτερο χώρο των επιστημών της διοίκησης επιχειρήσεων και οργανισμών.». Σκοπός του προγράμματος είναι: «(α) Η εκπαίδευση και προετοιμασία στελεχών τουρισμού, φιλοξενίας και αναψυχής των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και Οργανισμών του δημοσίου της ευρύτερης περιοχής. Η στοχευόμενη εκπαίδευση θα εφοδιάσει με τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και αξίες, ώστε να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των ελληνικών επιχειρήσεων και οργανισμών τουρισμού, φιλοξενίας και αναψυχής και κατ' επέκταση γενικότερα της ελληνικής οικονομίας. (β) Η παροχή των απαραίτητων υψηλού επιπέδου γνώσεων, και η ανάπτυξη των αναγκαίων ικανοτήτων, δεξιοτήτων και αξιών για την προετοιμασία νέων εξειδικευμένων επιστημόνων και μελλοντικών διοικητικών στελεχών. Τα στελέχη αυτά μέσω του ΠΜΣ θα γνωρίζουν τις σύγχρονες τάσεις στους τομείς της διοίκησης επιχειρήσεων τουρισμού, φιλοξενίας και αναψυχής, καθώς και των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Θα καταστούν έτσι ικανοί να στελεχώσουν τις παραγωγικές και διοικητικές λειτουργίες αντίστοιχων επιχειρήσεων και οργανισμών στον ιδιωτικό

και δημόσιο τομέα, τόσο σε στρατηγικό όσο και σε λειτουργικό επίπεδο, και να αντιμετωπίσουν τις σύγχρονες προκλήσεις της επιστήμης της διοίκησης τουριστικών επιχειρήσεων σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. (γ) Η προετοιμασία και ανάπτυξη νέων και δυναμικών επιχειρηματιών με επιχειρηματική νοοτροπία, που βασίζεται στην καινοτομία και εξωστρέφεια. Μόνο η επιχειρηματική νοοτροπία θα οδηγήσει στην απόλυτη ανταπόκριση των απαιτήσεων μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Είναι επίσης ο μοναδικός τρόπος ώστε να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των ελληνικών επιχειρήσεων και οργανισμών τουρισμού, φιλοξενίας και αναψυχής της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας και Θράκης.» Η χρονική διάρκεια για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι τρία εξάμηνα για το πρόγραμμα Πλήρους Φοίτησης και έξι εξάμηνα για το πρόγραμμα Μερικής Φοίτησης. Η γλώσσα διδασκαλίας και εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας είναι η ελληνική ή και η αγγλική. Τα δίδακτρα είναι 3.900 ευρώ.

3.3.5 Πανεπιστήμιο Πειραιά – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού»

Το ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού» του Πανεπιστημίου Πειραιώς ανήκει στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Το ΠΜΣ στην Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού έχοντας συμπληρώσει είκοσι τρία χρόνια συνεχούς λειτουργίας, από το ακαδημαϊκό έτος 2019-20, λειτουργεί σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο του Υπουργείου Παιδείας. Ο Κανονισμός σπουδών του ΠΜΣ προβλέπεται από το ΦΕΚ Β 4224_27.09.2018. Το ΠΜΣ στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού, έχει ως αντικείμενο την παροχή «σύγχρονων γνώσεων υψηλής στάθμης, αρχών και μεθόδων στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, για την μόρφωση και ανάπτυξη ικανών στελεχών διοίκησης». Σκοπός του ΠΜΣ είναι: «1. Η προαγωγή των γνώσεων στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. 2. Η δημιουργία υψηλού επιπέδου στελεχών (επιχειρήσεων και οργανισμών του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα) με σύγχρονες διοικητικές/επαγγελματικές γνώσεις. 3. Η προαγωγή της ακαδημαϊκής καθώς και της εφαρμοσμένης έρευνας (οικονομικής –

επιχειρηματικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτισμικής) για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων καθώς και του τουρισμού σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. 4. Η δια βίου εκπαίδευση στελεχών ελληνικών ή διεθνών επιχειρήσεων και οργανισμών του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα. 5. Η ανάπτυξη συνεργασιών συναφών με το αντικείμενο – σκοπό του προγράμματος με άλλα Α.Ε.Ι. της Ελλάδος ή της αλλοδαπής.» Το ΠΜΣ απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού (Master in Business Administration – Tourism Management). Για τη συμμετοχή τους στο ΠΜΣ Διοίκηση Επιχειρήσεων-Μάνατζμεντ Τουρισμού οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που δεν εμπίπτουν στο άρθρο 35 του ν. 4485/2017 (δικαιώματα και προϋποθέσεις υποτροφιών) καταβάλλουν τέλη φοίτησης που ανέρχονται στο ποσό των 2.500 ευρώ ανά εξάμηνο. Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) ορίζεται σε τρία ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας. Ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών, ορίζεται στα πέντε ακαδημαϊκά εξάμηνα.

3.3.6 Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – ΠΜΣ «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό»

Το ΠΜΣ «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2015 ως κοινό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών μεταξύ του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του πρώην Τ.Ε.Ι. Αθήνας (Εισαγωγική κατεύθυνση Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Εισαγωγική κατεύθυνση Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας) και του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.). Το 2018 στο ΦΕΚ Β 3988/14-09-2018 εγκρίνεται η επανίδρυση του ΠΜΣ «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» με οργανωτή το τμήμα Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου με αγγλικό τίτλο «Master of Science in Tourism Entrepreneurship». Αντικείμενο του ΠΜΣ αποτελεί: «Η προαγωγή της γνώσης και η ανάπτυξη της έρευνας στην καινοτομία κι επιχειρηματικότητα στον κλάδο του τουρισμού. Η προετοιμασία

στελεχών με άρτια εκπαίδευση, ικανών να προωθήσουν την ανάπτυξη του τουρισμού μέσω της εξειδικευμένης γνώσης και εμπειριών που παρέχει το συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Η κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών, σε μεταπτυχιακό επίπεδο, για επαγγελματικά στελέχη των τουριστικών επιχειρήσεων, οργανισμών και φορέων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Η προαγωγή της Οργάνωσης και Διοίκησης του τουρισμού και η κατανόηση της συμβολής αυτής της επιστήμης στη βελτίωση της οργάνωσης και αποτελεσματικότητας της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας και γενικότερα της ελληνικής οικονομίας.».

Το Π.Μ.Σ. απονέμει κοινό Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) με τίτλο «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό». Ο τίτλος ισοδυναμεί με τον διεθνή τίτλο MSc (Master of Science in Tourism Entrepreneurship). Η χρονική διάρκεια φοίτησης ορίζεται σε τρία διδακτικά εξάμηνα. Τα μαθήματα του ΠΜΣ πραγματοποιούνται στην ελληνική γλώσσα και μέρος των μαθημάτων στην αγγλική. Το Πρόγραμμα μαθημάτων εξειδικεύεται σε δύο κατευθύνσεις: Α. Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, και Β. Διοίκηση Τουρισμού Υγείας και Ευεξίας.

3.3.7 Πανεπιστήμιο Αιγαίου - ΠΜΣ «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας»

Το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ) «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας» είναι το πρώτο στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης που λειτουργεί από το 1998 στη Χίο. Με το ΦΕΚ Νόμου 2884/19.07.2018 τα Τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού, Περιβάλλοντος και Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου συνεργάζονται για την επανίδρυση και λειτουργία του ΠΜΣ «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας», με τις εξής ειδικεύσεις: 1. Στρατηγική Τουριστικής Ανάπτυξης, και 2. Διοίκηση Φιλοξενίας. Αντικείμενο του Διατμηματικού ΠΜΣ των Τμημάτων Διοίκησης είναι η μεταπτυχιακή κατάρτιση στη στρατηγική διοίκηση τουριστικών προορισμών και επιχειρήσεων φιλοξενίας. Σκοπός του ΠΜΣ είναι «η βασική εκπαίδευση και η συστηματική κατάρτιση των φοιτητών πάνω σε διάφορα ζητήματα σχετικά με τον τουρισμό και ειδικότερα με τη στρατηγική της τουριστικής ανάπτυξης και τη διοίκηση των μονάδων φιλοξενίας.

Μέσα από τη μελέτη και τη διεπιστημονική ανάλυση των θεωρητικών και εμπειρικών προσεγγίσεων των διαφόρων επιστημονικών κλάδων όπως είναι η Οικονομία, η Κοινωνιολογία, η Κοινωνική Ανθρωπολογία, η Διοίκηση Επιχειρήσεων, η επιστήμη του Περιβάλλοντος, η Περιφερειακή Ανάπτυξη, η Πληροφορική και το Μάρκετινγκ, οι φοιτητές αποκτούν το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο, προκειμένου να αντιληφθούν την πολυπλοκότητα και τη συνθετότητα του τουριστικού φαινομένου, διευρύνοντας τις γνώσεις τους, οξύνοντας την κριτική τους ικανότητα και διαμορφώνοντας μια πολύ-επιστημονική άποψη για τα τουριστικά θέματα.». Η χρονική διάρκεια φοίτησης για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ορίζεται σε τρία εξάμηνα. Η γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων είναι η ελληνική. Η γλώσσα εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας είναι η ελληνική. Επίσης δύναται να είναι και διάφορη της ελληνικής γλώσσας. Οι συμμετέχοντες καταβάλουν τέλη φοίτησης ύψους 3.000 €.

3.3.8 Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο – ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού»

Το ΦΕΚ 1767/Β'/17.05.2018 προβλέπει τον κανονισμό λειτουργίας του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού». Το ΠΜΣ λειτουργούσε στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, με έδρα το Ηράκλειο, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του πρώην ΤΕΙ Κρήτης. Ωστόσο, το 2019 ιδρύθηκε το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο με ΦΕΚ Α 70 /07.05.2019, το οποίο αποτελεί μετεξέλιξη του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του πρώην ΤΕΙ Κρήτης (με έδρα το Ηράκλειο). Ο κανονισμός λειτουργίας του ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού» προβλέπει ως σκοπό του προγράμματος «την παροχή υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης στους εργαζομένους στον κλάδο του τουρισμού και της φιλοξενίας και τον εφοδιασμό τους με γνώσεις και δεξιότητες σε σύγχρονες μεθόδους και εργαλεία της διοίκησης επιχειρήσεων αλλά και με γνώσεις απαραίτητες για να ανταποκριθούν στις συνεχείς εξελίξεις που χαρακτηρίζουν τον κλάδο του τουρισμού. Πρόσθετος στόχος του ΠΜΣ είναι η δημιουργία επιχειρηματικών στελεχών με σύγχρονη διοικητική σκέψη και ικανότητα εφαρμογής

των γνώσεων οργάνωσης και διοίκησης για το σχεδιασμό, την προώθηση και τη λήψη αποφάσεων σε μια τουριστική επιχείρηση ή οργανισμό. Τέλος, το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ. στοχεύει και στην ανάπτυξη της διοικητικής σκέψης και στην παροχή γνώσεων σχετικών με τον κλάδο του τουρισμού και της διοίκησης επιχειρήσεων σε αυτοαπασχολούμενους επαγγελματίες, οι οποίοι δε διαθέτουν κατ' ανάγκη εκπαιδευτικό υπόβαθρο συναφές με τη διοίκηση επιχειρήσεων, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να αναπτύξουν περαιτέρω τις επιχειρήσεις τους και να τις καταστήσουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον.». Το ΠΜΣ είναι καταρχήν πλήρους παρακολούθησης και η διάρκεια φοίτησης είναι τρία ακαδημαϊκά εξάμηνα. Ωστόσο, η χρονική διάρκεια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) ανέρχεται σε 24 ημερολογιακούς μήνες: δύο χειμερινά ακαδημαϊκά εξάμηνα διδασκαλίας και ένα εξάμηνο εκπόνησης της μεταπτυχιακής εργασίας κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου του δεύτερου έτους κάθε κύκλου εισαγωγής. Το ΠΜΣ παρέχεται στην Ελληνική ή την Αγγλική γλώσσα.

3.3.9 Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – ΠΜΣ «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών»

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» (Master in Tourism Management, MTM) λειτουργεί στο τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Επιστημών Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Με το ΦΕΚ τ.Β 2056/29.07.2014 ορίζεται η ίδρυση και ο κανονισμός λειτουργίας του ΠΜΣ. Στόχοι του ΠΜΣ είναι: «Η εξειδίκευση των πτυχιούχων ώστε να μπορούν να συμβάλλουν στην προαγωγή των γνώσεων στο ευρύτερο γνωστικό αντικείμενο του Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών και στη δημιουργία στελεχών ικανών: (α) να δραστηριοποιηθούν επαγγελματικά στο χώρο των τουριστικών επιχειρήσεων, (β) να προωθήσουν την ανάπτυξη της έρευνας και των εφαρμογών της στην πράξη στις αντίστοιχες περιοχές. Η επιμόρφωση ανώτερων στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα για την κάλυψη αναγκών σε εξειδικευμένες δραστηριότητες τους τόσο στο εγχώριο όσο και στο

διεθνές περιβάλλον.» Η χρονική διάρκεια για την απονομή του μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζεται σε τρία εξάμηνα.

3.3.10 Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη»

Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με ΦΕΚ 4198/25.09.2018 τ β' ιδρύθηκε το 2018 το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη» μεταξύ των τμημάτων Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (επισπεύδον τμήμα), Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος της Σχολής Γεωπονίας, Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής, Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής και Νομικής της Νομικής Σχολής του πανεπιστημίου. Αντικείμενο του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη» είναι *«να συνδυάσει τις γνώσεις, τις πρακτικές δεξιότητες και τις εξελίξεις που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο τουριστικό επιχειρηματικό περιβάλλον με τις καινοτόμες τεχνολογικές πρακτικές και τις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, με στόχευση την τοπική ανάπτυξη με αξιοποίηση των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων, καθώς και της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.»*. Σκοπός του ΔΠΜΣ είναι *«η παροχή υψηλού επιπέδου εξειδικευμένης γνώσης, η προώθηση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και η κατάρτιση στελεχών σε θέματα τουρισμού και τοπικής ανάπτυξης, και ειδικότερα στα επιστημονικά πεδία της περιφερειακής ανάπτυξης, της χωροταξίας και του δικαίου, της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της τουριστικής αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής - θρησκευτικής κληρονομιάς.»* Το ΔΠΜΣ απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) στις εξής τρεις Ειδικεύσεις: α) «Τουρισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη», β) «Περιβάλλον και Αειφόρος Τουρισμός» και γ) «Πολιτιστικός-Θρησκευτικός Τουρισμός». Η χρονική διάρκεια για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ορίζεται κατά το ελάχιστο στα τρία ακαδημαϊκά εξάμηνα. Τα δίδακτρα ανέρχονται στο ποσό των 2.900 ευρώ.

3.3.11 Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός»

Το ΦΕΚ 271/27.01.2021 τ. β προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) μεταξύ του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού (επισπεύδον) της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Τμήματος Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού της Σχολής Οικονομίας και Διοίκησης (Θεσσαλονίκης) του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος με τίτλο «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός». Αντικείμενο του Δ.Π.Μ.Σ. είναι *«η μελέτη και η έρευνα των διαφόρων θρησκευτικών και προσκυνηματικών δεδομένων του ελλαδικού κυρίως χώρου, αλλά και ευρύτερα του βαλκανικού και μικρασιατικού, καθώς και του χώρου των Αγίων Τόπων, τα οποία δεδομένα περιλαμβάνουν τις σχετικές μαρτυρίες των πηγών και των παραδόσεων, αλλά και τους τρόπους προβολής και ανάδειξης αυτών.»*. Σκοπός του Δ.Π.Μ.Σ. είναι *«η καλλιέργεια και η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και έρευνας στα πεδία που αναφέρονται στο θεωρητικό υπόβαθρο του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού, αλλά και η παροχή και ανάπτυξη δεξιοτήτων για όσους/-ες ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στον χώρο του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού ή να εργασθούν επαγγελματικά με αυτόν σε δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα. Το ΔΠΜΣ έχει τους εξής επιμέρους στόχους: 1) την παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών επί του αντικειμένου του και την ανάπτυξη κριτικών και ερευνητικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για σπουδές διδακτορικού επιπέδου, 2) την κατάρτιση και τον εφοδιασμό των αποφοίτων με εξειδικευμένες γνώσεις στα θέματα του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού, 3) την ανάπτυξη ικανοτήτων για διεπιστημονική αντιμετώπιση σύνθετων πρακτικών ζητημάτων που αφορούν στα εν λόγω θέματα, 4) την ακαδημαϊκή ερευνητική προσέγγιση του αντικειμένου με τη σύγκλιση διαφόρων επιστημονικών πόρων από σχετικές επιστήμες, 5) την απόκτηση δεξιοτήτων για την οργάνωση και την εν γένει διαχείριση της τουριστικής αξιοποίησης των δεδομένων του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού, 6) την παραγωγή νέας γνώσης και επιστημονικού έργου, που θα εμπλουτίσουν τις γνώσεις στο αντικείμενο, θα εμβαθύνουν στο φαινόμενο του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού και*

θα συμβάλουν στην ερμηνεία και στην κατανόηση των διαφόρων πτυχών του, 7) την κατάρτιση θεολόγων, ιστορικών, φιλολόγων, στελεχών της Εκκλησίας, επαγγελματιών του τουρισμού με σχετικές προς το αντικείμενο γνώσεις, ώστε να μπορούν να προσφέρουν υψηλής ποιότητας επαγγελματικό έργο και να αποτελέσουν στελέχη σε οργανισμούς που σχετίζονται με τα πεδία του Προγράμματος.». Το ΔΠΜΣ απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός». Στο πρόγραμμα δεν προβλέπονται επιμέρους ειδικεύσεις. Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΔΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ορίζεται σε τρία διδακτικά εξάμηνα, πλήρους φοίτησης, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης και κρίσης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής. Ως γλώσσα διδασκαλίας του προγράμματος και γλώσσα εκπόνησης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας ορίζεται η ελληνική. Τα διδάκτρα φοίτησης ανέρχονται στα 2.000 ευρώ.

3.3.12 Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – ΠΜΣ «Διοίκηση Αθλητισμού, Αναψυχής και Αθλητικού Τουρισμού»

Το ΦΕΚ 3774/3.09.2018 τ. β προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: «Διοίκηση Αθλητισμού, Αναψυχής και Αθλητικού Τουρισμού», που οργανώνεται από το Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού της Θεσσαλονίκης (ΤΕΦΑΑ), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, της Σχολής Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το ΠΜΣ έχει ως αντικείμενο «τη διδασκαλία και προαγωγή της έρευνας σε θέματα που σχετίζονται με την διοίκηση του αθλητισμού, της αναψυχής, των αθλητικών εγκαταστάσεων/κέντρων και του αθλητικού τουρισμού, καλύπτοντας όλο το φάσμα των δημοτικών, κρατικών (ΕΑΚ), και ιδιωτικών οργανισμών και σωματείων της αθλητικής αγοράς στην Ελλάδα.» Ο σκοπός του προγράμματος είναι «η παροχή διδασκαλίας και η προώθηση της έρευνας υψηλού επιπέδου προκειμένου να αποφοιτήσουν στελέχη που θα έχουν τα εφόδια: α) να αναλάβουν διοικητικές θέσεις στον Ελληνικό αθλητισμό και τον αθλητικό τουρισμό β) να διεξάγουν έρευνα σε θέματα που σχετίζονται με την διοίκηση του αθλητισμού και του αθλητικού τουρισμού. Προς αυτήν την

κατεύθυνση θα συνδεθεί το ΠΜΣ με το Εργαστήριο «Διοίκησης Αθλητισμού, Τουρισμού και Αναψυχής» που ιδρύθηκε το 2017 στο ΤΕΦΑΑ, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, του ΑΠΘ. Επιμέρους στόχοι του ΠΜΣ είναι η σύνδεση με δημοτικούς, κρατικούς και ιδιωτικούς αθλητικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό προκειμένου να συνδεθεί το πανεπιστήμιο με την κοινωνία και την αγορά εργασίας προς όφελος των μεταπτυχιακών φοιτητών αλλά και των διδασκόντων. Η σύνδεση αυτή θα δημιουργήσει επίσης συνθήκες διεξαγωγής εφαρμοσμένης έρευνας. Τέλος μέσω του ΠΜΣ στόχος είναι η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας με τμήματα πανεπιστημίων του εξωτερικού που προσφέρουν παρόμοια προγράμματα.» Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι ΤΕΦΑΑ σε ποσοστό 60%. και πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ σε ποσοστό 40%. Σε περίπτωση που δεν καλυφθούν οι θέσεις από πτυχιούχους ΤΕΦΑΑ, οι πτυχιούχοι άλλων Πανεπιστημιακών Τμημάτων μπορούν να καλύψουν το μέγιστο αριθμού των επιτυχόντων. Η διάρκεια του ΠΜΣ είναι τρία ακαδημαϊκά εξάμηνα πλήρους φοίτησης. Τα δίδακτρα ανέρχονται στα 2.400 ευρώ

3.3.13 Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – ΠΜΣ «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού»

Με το ΦΕΚ 2450/15.09.2014 τ. Β εγκρίθηκε από το ακαδημαϊκό έτος 2014–2015 η λειτουργία Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών των Τμημάτων Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής και Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τίτλο «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού». Στο πλαίσιο των γενικότερων στόχων των μεταπτυχιακών σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας το ΠΜΣ «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού» έχει κυρίως χαρακτήρα «προγράμματος εξειδίκευσης ως προς τις προπτυχιακές σπουδές που παρέχουν τα Τμήματα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οικονομικών Επιστημών, καθώς και πολλά άλλα. Παράλληλα καλύπτει ένα κενό που υπάρχει στην παρεχόμενη τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, εφόσον υπάρχουν μεταπτυχιακά που συνδέονται με τον τουρισμό ή τον πολιτισμό αλλά όχι και με τα δυο ταυτόχρονα. Επίσης αφορά ένα αντικείμενο που αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό

της Θεσσαλίας (και ειδικότερα της Μαγνησίας, αλλά και του Βόλου). Το πρόγραμμα απευθύνεται, εκτός από τους προπτυχιακούς φοιτητές (στοχεύοντας κυρίως στη βελτίωση των ερευνητικών τους προοπτικών και στην παροχή των βασικών δεξιοτήτων για όσους ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στον τουριστικό και/η πολιτιστικό τομέα) και στους επαγγελματίες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (στοχεύοντας κυρίως στην απόκτηση νέων γνώσεων και τον εμπλουτισμό του θεωρητικού τους υποβάθρου). Το πρόγραμμα έχει μια χώρο-οικονομική προσέγγιση, εφόσον ο ρόλος του τουρισμού (ειδικά για τις μεσογειακές χώρες) δεν εξετάζεται ως μοχλός σχεδιασμού μόνο της οικονομικής ανάπτυξης αλλά και της χωρικής ανάπτυξης, άρα και ως μέσο ανάδειξης και αξιοποίησης τοπικών πόρων, ο σημαντικότερος από τους οποίους ίσως είναι ο πολιτισμός λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις αλλαγές αναφορικά με τις προτιμήσεις των καταναλωτών - τουριστών. Η έμφαση είναι σε ζητήματα που αφορούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του τουρισμού και του πολιτισμού, όπως τα οικονομικά, την πολιτική, τη διαχείριση, το μάρκετινγκ, ενώ βαρύτητα θα δοθεί στις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που αποτελούν ίσως το δυναμικότερο τμήμα του παγκόσμιου τουρισμού.» Η χρονική διάρκεια για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης ορίζεται σε δυο εξάμηνα για το πρόγραμμα πλήρους φοίτησης, ενώ για το πρόγραμμα μερικής φοίτησης η χρονική διάρκεια είναι δύο ακόμη εξάμηνα. Η επιβολή συνολικού τέλους φοίτησης είναι στο ύψος των 3.000 ευρώ.

3.3.14 Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο - ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων»

Στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο επανιδρύεται το 2018 με το ΦΕΚ τ. β 2026/05.06.2018 το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» στη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. Το ΠΜΣ διαρθρώνεται σε δύο ακαδημαϊκά έτη, τα οποία περιλαμβάνουν τέσσερις θεματικές ενότητες και εκπόνηση διπλωματικής εργασίας. Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος είναι υποχρεωτική η επιτυχής παρακολούθηση τεσσάρων θεματικών ενοτήτων καθώς επίσης και η επιτυχής ολοκλήρωση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας. Σκοπός του ΠΜΣ της Διοίκησης

Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι «η παροχή των εξειδικευμένων γνώσεων που απαιτούνται για μια διοικητική καριέρα στην τουριστική βιομηχανία. Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα της Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων οργανώνει και προσφέρει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να επιτρέπει στους φοιτητές να αναπτύξουν τόσο τις θεωρητικές γνώσεις όσο και τις πρακτικές ικανότητες που απαιτούνται στις διοικητικές θέσεις της τουριστικής βιομηχανίας. Παράλληλα προάγει την ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάλυσης και των προσωπικών χαρακτηριστικών που απαιτούνται για την αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων τουριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών. Το πρόγραμμα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη διεπιστημονικότητα των στοιχείων της τουριστικής διοίκησης που εξηγούν τη φύση και την ανάπτυξη της σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει την εις βάθος κατανόηση και την ικανότητα σύνθεσης των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και τεχνολογικών παραγόντων που σχετίζονται με τη σύγχρονη τουριστική διοίκηση.». Τα δίδακτρα για τη φοίτηση στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι 3.250 ευρώ.

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάδα ως χώρα με έντονη τουριστική δραστηριότητα είναι αναγκαίο να κατέχει ένα σύγχρονο μοντέλο τουριστικής εκπαίδευσης. Ένας κεντρικός σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου συστήματος τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι απαραίτητο να συγκροτηθεί από τα αρμόδια Υπουργεία και φορείς εκπαίδευσης με ταυτόχρονη συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων οι οποίες γνωρίζουν ουσιαστικά την κατάσταση των πραγμάτων τις ανάγκες της αγοράς και τις σύγχρονες προκλήσεις του τουριστικού κλάδου.

Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις που έγιναν στην Τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση προμηνύουν ένα καλύτερο μέλλον για τον Τουρισμό στην Ελλάδα. Νέα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τουριστικής αγοράς όπως είναι διαμορφωμένη σήμερα και

παρέχουν εξειδίκευση και κατάρτιση στους σπουδαστές, δυνατότητα ανέλιξης αυτών σε διευθυντικές θέσεις τουριστικών επιχειρήσεων και δημιουργία κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού ικανό να μελετήσει και να ενισχύσει το τουριστικό προϊόν που παρέχεται στην Ελλάδα, είναι μερικά από τα θετικά στοιχεία που φαίνεται να επικεντρώνονται τα νέα προγράμματα σπουδών. Η πρόσφατη ίδρυση προπτυχιακών τμημάτων στον Τουρισμό δίνει μια αίσθηση ενίσχυσης της ποιότητας του τουριστικού κλάδου στην Ελλάδα καθώς οι απόφοιτοι αυτών των σχολών θα κατέχουν ένα σύνολο θεωρητικών και εμπειρικών γνώσεων υψηλού επιπέδου γεγονός που προμηνύει ένα ελπιδοφόρο μέλλον για την τουριστική βιομηχανία. Τα αποτελέσματα από τα νεοϊδρυθέντα τμήματα και σχολές τουριστικών σπουδών θα φανούν στο κοντινό μέλλον καθώς και κατά πόσο τελικά οι μεταρρυθμίσεις που συνέβησαν είναι αποτελεσματικές.

Υπάρχουν ωστόσο ακόμα προβλήματα και ανησυχίες για την καταλληλότητα του Τουριστικού μοντέλου Εκπαίδευσης. Η πρόταση για ανωτατοποίηση των ΑΣΤΕ, η ανάγκη για αναβάθμιση του μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου εκπαίδευσης στον Τουρισμό, η ανάγκη για επωφελέστερη σύνδεση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τις επιχειρήσεις και την αγορά γενικότερα, η διαμόρφωση σαφούς κατάταξης των πτυχιούχων τουριστικών σπουδών στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων, είναι μερικά από τα ζητήματα που θα πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω.

Όσον αφορά τις ΑΣΤΕ ο εκσυγχρονισμός του προγράμματος σπουδών έχει σχεδιαστεί ωστόσο δεν έχει υλοποιηθεί στην πράξη ακόμη. Η κατάσταση βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο αλλαγής ενώ παράλληλα ο σύλλογος φοιτητών των ΑΣΤΕ φαίνεται να προβάλλει ως αίτημα την απόκτηση προνομίων όπως την δυνατότητα πραγματοποίησης μεταπτυχιακών σπουδών καθώς και την ένταξη των ΑΣΤΕ στο επίπεδο 6 του εθνικού πλαισίου προσόντων. Σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο, το ζήτημα που αντιμετωπίζει η τουριστική εκπαίδευση όσον αφορά τις Σχολές Ξεναγών είναι πως αποτελεί ένα «κλειστό» επάγγελμα στην Ελλάδα, καθώς οι απόφοιτοι σχολών αρχαιογνωστικών και ανθρωπιστικών σπουδών, έχουν αποκλειστεί από τη δυνατότητα άσκησής του. Είναι ένα ζήτημα που χρειάζεται σίγουρα περαιτέρω μελέτη, ωστόσο παρόλα αυτά οι Σχολές Ξεναγών έχουν επαναλειτουργήσει από το

2017 και παρέχουν στους απόφοιτους κρατική επαγγελματική άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις αναζητούν καταρτισμένο προσωπικό σε όλους τους διαφορετικούς τομείς του τουριστικού κλάδου. Το τουριστικό προϊόν ενισχύεται όταν υπάρχει καταρτισμένο προσωπικό ικανό να καταστήσει έναν προορισμό κορυφαίο και να προσελκύσει επισκέπτες με υψηλή αγοραστική δύναμη. Η Τουριστική Εκπαίδευση τελικά είναι αυτή που θα διαμορφώσει την πορεία του τουριστικού κλάδου της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κραμποκούκης, Θ., Πολύζος, Σ. (2019). *Ανάλυση και εκτίμηση της τουριστικής εποχικότητας στην Ελλάδα*. 17ο Τακτικό Εθνικό Επιστημονικό Συνέδριο “Έρευνα, καινοτομία, ανταγωνιστικότητα και τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη”, At ERSA, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Λακασάς Α. και Τρύφωνα Β., (2018) *Τι επαγγελματίες θέλουμε: Η Καθημερινή*

Διαδικτυακοί Τόποι

Ανατολή (2020). «*Η αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης είναι το διαβατήριο της χώρας για το μέλλον*» Από: <https://anatolh.com>

Ανατολή (2021). Από: <https://anatolh.com>

Δημοκρατική (2020). *Μάνος Κόνσολας «Η δημιουργία Σχολής Ξεναγών στη Ρόδο αποτελεί ισχυρή βούληση και θα γίνει πράξη»*. Από: <https://www.dimokratiki.gr>

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας. Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού. Από: <https://ihu.gr>

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού. Από: <https://hmu.gr>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020). Από: https://ec.europa.eu/greece/news/20200701_1_el

Η Ροδιακή (2019). *Παρά τις υποσχέσεις δεν έχουν επιλυθεί τα προβλήματα της ΑΣΤΕΡ*. Από: <https://rodiaki.gr>

Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Τμήμα Τουρισμού. Από: <https://tourism.ionio.gr>

ΙΝΣΕΤΕ (2020). *Η συμβολή του Τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2019*. Από: https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/09/20_09_Tourism_and_Greek_Economy_2018-2019.pdf

ΙΝΣΕΤΕ (2021). *Η φήμη και η επισκεψιμότητα της Ελλάδας – Οι προτιμήσεις των τουριστών*. Από: https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/03/21-03_Reputation.pdf

ΙΝΣΕΤΕ (2017). *Ελληνικές Τουρισμός, Εξελίξεις & Προοπτικές 2*. Από: https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/Ellhnikos_Tourismos_3_July-2017.pdf

Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού. Από: <https://aegean.gr>

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού. Από: <https://univa.gr>

Ρεθεμνιώτικα Νέα (2018). *Νέο Αίτημα της Συγκλήτου στον Υπουργό Παιδείας. Ίδρυση Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Κρήτης*. Από: <https://rethnea.gr>

ΣΕΤΕ (2019). *Θέματα αναβάθμισης του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τουριστικό τομέα*. Από: <https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/theseis-sete/2019/themata-anavathmisis-tou-sustimatos-ekpaideusis-kai-katartisis-ston-touristiko-tomea/>

Υπουργείο Τουρισμού (2021). *Το πρώτο μεγάλο βήμα για την αναβάθμιση των ΑΣΤΕ έγινε*. Από: <https://mintour.gov.gr>

Υπουργείο Παιδείας. Από: <https://www.minedu.gov.gr/>

Φοιτητικά Νέα (2019). *Επαναλειτουργεί η Σχολή Ξεναγών στη Θεσσαλονίκη μετά από 10 χρόνια – ΑΙΤΗΣΕΙΣ* Από: <https://www.foititikanea.gr>

Φοιτητικά Νέα (2020). *Σπουδαστές των ΑΣΤΕ αποφάσισαν να απέχουν από την πρακτική τους άσκηση ως ένδειξη διαμαρτυρίας*. Από: <https://www.foititikanea.gr>

Φοιτητικά Νέα (2020). *Φοιτητές ΑΣΤΕΚ: Τι θα γίνει με την ανωτατοποίηση των ΑΣΤΕ*. Από: <https://www.foititikanea.gr>

Fonien.gr (2021). *Ζερβός, σημαντική η αναβάθμιση της ΑΣΤΕΚ, όμως δεν μπορεί ο Δήμος να σηκώσει μόνος του το βάρος των υποδομών*. Από: <https://fonien.gr>

Tornos News (2020). Αφιέρωμα στην Τουριστική Εκπαίδευση. Από: <https://www.tornosnews.gr/tornos/xristika/47989-afieroma-sthn-toyristikh-ekpaideysh.html>

Voria.gr (2020). Να ανοίξει το «κλειστό» επάγγελμα του ξεναγού ζητούν οι απόφοιτοι ΑΕΙ. Από: <https://www.voria.gr/index.php/article/na-anixi-to-klisto-epangelma-tou-xenagou-zitoun-i-apofiti-ai>

Νομοθεσία

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3475/2006 ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006 «Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4186 ΦΕΚ 193/Α/17-09-2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4763/2020 ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020 «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελμάτων (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3105/2003 ΦΕΚ 29/Α/10-2-2003 «Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, ρυθμίσεις για τον τουρισμό και άλλες διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4521/2018 ΦΕΚ 38/Α/2-3-2018 «Ίδρυση Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και άλλες διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4610/2019 ΦΕΚ 70/Α/752019 «Συνέργειες Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4610/2019 ΦΕΚ 70/Α/752019 Άρθρο 36 «Ίδρυση και μετονομασία Τμημάτων.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4559/2018 ΦΕΚ 142/Α/3-8-2018 «Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιόνιο Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις.»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4452/2017 ΦΕΚ 17/Α/15-2-2017 Άρθρο 26 «Ίδρυση Τμήματος Τουριστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήματος Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου»

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4485/2017 Άρθρο 35, ΦΕΚ 114/Α/04-08-2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.»

Προεδρικό Διάταγμα ΥΠ'ΑΡΙΘ. 356 ΦΕΚ 160/Α/16-6-1989 «Καθορισμός Επαγγελματικών δικαιωμάτων πτυχιούχων του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.»

Προεδρικό Διάταγμα ΥΠ' ΑΡΙΘ. 93 ΦΕΚ 131/Α/5-6-2013 (Κωδικοποιημένο)
«Κατάργηση Τμήματος, ίδρυση Ειδίκευσης, συγχώνευση Τμημάτων, ένταξη Τμημάτων σε Σχολές και ανασυγκρότηση των Σχολών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.»

Προεδρικό Διάταγμα 74/2013 - ΦΕΚ 119/Α/28-5-2013 «Ίδρυση Σχολών-Κατάργηση Τμήματος και Ίδρυση Κατεύθυνσης στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς.»

ΦΕΚ 1426/Β/26-4-2017 «Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθημάτων Γενικής Παιδείας και των μαθημάτων Ειδικότητας της Γ΄ Τάξης Ημερήσιου και της Γ΄ και Δ΄ τάξης Εσπερινού ΕΠΑ.Λ. του ν. 4386/2016 (Α΄ 83).»

ΦΕΚ 1106/Β/31-03-2020 «Πρόσβαση αποφοίτων Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑ.Λ.) σε ποσοστά θέσεων του συνολικού αριθμού εισακτέων σε Σχολές, Τμήματα και Εισαγωγικές κατευθύνσεις Τμημάτων των Πανεπιστημίων,... και εφεξής.»

ΦΕΚ 2532/Β/20-07-2017 «Τροποποίηση Κανονισμού Λειτουργίας των Σχολών Ξεναγών του Υπουργείου Τουρισμού»

ΦΕΚ 5824/Β/30-12-2020 «Πρόγραμμα Σπουδών των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Τ.Ε.) του Υπουργείου Τουρισμού.»

ΦΕΚ 3478/Β/17.09.2019 «Έγκριση επανίδρυσης Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού» του

Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομίας και Διοίκησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε).»

ΦΕΚ 3206/Β/06-08-2018 «Κανονισμός λειτουργίας Κοινού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Π.Μ.Σ. «Διοίκηση Τουριστικών Μονάδων και Φιλοξενία» (MSc in Hospitality and Tourism Management).»

ΦΕΚ 3151/Β/01-08-2018 «Ίδρυση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.»

ΦΕΚ 4224/Β/27-09-2018 «Έγκριση Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομικών Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού» (Master in Business Administration – Tourism Management).»

ΦΕΚ 3988/Β/14-09-2018 «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με τίτλο: «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό.»

ΦΕΚ 2884/Β/19-07-2018 «Επανάδρυση του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας» των Τμημάτων Διοίκησης Επιχειρήσεων (επισπεύδον), Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού, Περιβάλλοντος και Γεωγραφίας.»

ΦΕΚ 1767/Β/17-05-2018 «Ίδρυση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού.»

ΦΕΚ 2056/Β/29-07-2014 «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Επιστημών Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με τίτλο «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών (Master in Tourism Management,MTM)»

ΦΕΚ 4198/Β/25-09-2018 «Ίδρυση του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη-» μεταξύ των

Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος της Σχολής Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Γεωπονίας της Σχολής Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής, Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής και Νομικής της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.»

ΦΕΚ 271/Β/27-01-2021 «Ίδρυση του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός» μεταξύ του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού (επισπεύδον) της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) και του Τμήματος Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού της Σχολής Οικονομίας και Διοίκησης (Θεσσαλονίκης) του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε.).»

ΦΕΚ 3774/Β/03-09-2018 «Ίδρυση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: «Διοίκηση Αθλητισμού, Αναψυχής και Αθλητικού Τουρισμού» του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, της Σχολής Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.»

ΦΕΚ 2450/Β/15-09-2014 «Έγκριση Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών των Τμημάτων Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής και Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τίτλο «ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.»

ΦΕΚ 2026/Β/05-06-2018 «Επανάδρυση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4485/2017 με τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και έγκριση της οργάνωσης και της λειτουργίας του.»

